

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PODNIKOHOSPODÁŘSKÁ

Program hospodářského a sociálního rozvoje obce

The Program of economic and social Development of Villages

Student: Bc. Jozef Balačín

Vedoucí bakalářské práce: Doc. RNDr. Eva Grublová, CSc.

Ostrava 2010

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Jozef Balačin**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T020 Ekonomika podniku
Specializace: 00 Ekonomika podniku
Téma: Program hospodářského a sociálního rozvoje obce
The Program of Economic and Social Development of Villages

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretická část
 3. Charakteristika obce
 4. Aplikační část
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

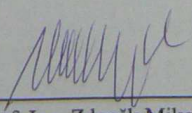
DOBRUCKÁ, L. a kol. *Strategický rozvojový plán obce*. 1. vyd. Bratislava: Peter Mačura-PEEM, 2007. 280 s. ISBN 978-80-89197-77-4.
DOBRUCKÁ, L.; COPLÁK, J. a kol. *Tvorba strategického rozvojového plánu obce*. 1. vyd. Bratislava: Peter Mačura-PEEM, 2007. 151 s. ISBN 978-80-89197-66-8.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

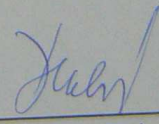
Vedoucí diplomové práce: **doc. RNDr. Eva Grublová, CSc.**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 30.04.2010

prof. Ing. Zdeněk Mikoláš, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracoval samostatně.“

V Ostravě dne 26. dubna 2010

.....

Bc. Jozef Balačín

Pod'akovanie

Ďakujem vedúcej mojej diplomovej práce Doc. RNDr. Eve Grublovej, CSc. za rady. Ďalej ďakujem starostovi Starej Bystrice PhDr. JUDr. Jánovi Podmanickému a taktiež zamestnancom OÚ Stará Bystrica za spoluprácu a poskytnutie informácií a podkladov potrebných k vypracovaniu mojej diplomovej práci.

Obsah

Úvod	3
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ	4
1.1 VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV – OSÍDLLENIE, SÍDLO	4
1.1.1 Vidiecke sídlo alebo obec	5
1.1.2 Mestské sídlo.....	6
1.2 PLÁNOVANIE V ÚZEMÍ	7
1.2.1 Stredoeurópska plánovacia kultúra	7
1.2.2 Územné plánovanie na Slovensku	9
Metodická a legislatívna podpora územného plánovania	9
Základné princípy dlhodobého rozvoja územia na Slovensku	10
1.3 KRAJINNO-EKOLOGICKÉ PLÁNOVANIE	12
Legislatívna a metodická podpora územného plánovania	12
1.4 STRATEGICKÉ PLÁNOVANIE	14
1.4.1 Základný strategický plánovací model	15
1.4.2 Strategické plánovanie na úrovni obce	16
Aspekty moderného strategického plánovania rozvoja obce alebo regiónu	17
1.4.3 Strategické plánovanie na Slovensku	18
Legislatívna podpora pre strategické plánovanie	24
Metodická podpora pre strategické plánovanie	25
1.5 INTEGROVANÉ A PRIESTOROVÉ PLÁNOVANIE	26
1.6 PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE	27
1.6.1 Vzťah medzi ďalšími koncepčnými dokumentmi a PHSR	29
Vzťah medzi PHSR obce a stratégiou rozvoja mikroregiónu	31
1.6.2 PHSR obce a jeho rozsah a štruktúra	31
1.6.3 Tvorba programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.....	32
1.6.4 Pravidelne monitorovanie a aktualizácia u strategického plánu.....	33
1.6.5 Finančné zabezpečenie realizácie plánov.....	34
2 POPIS SÚČASNEJ SOCIÁLNO-EKONOMICKEJ SITUÁCIE OBCE	36
2.1 POLOHA A PRÍRODNÉ PODMIENKY	36
2.2 HISTÓRIA OBCE, PAMIATKY, TRADÍCIE A VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI OBCE	37
2.3 OBYVATEĽSTVO A DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE	39
2.3.1 Vývoj počtu obyvateľov a domov v obci	39
2.3.2 Prirodzený a mechanický pohyb obyvateľstva	40
2.3.3 Vekové zloženie obyvateľstva.....	40
2.3.4 Národnostná štruktúra obyvateľstva	41
2.3.5 Náboženská štruktúra obyvateľstva	42
2.4 OBČIANSKA VYBAVENOSŤ.....	42
Obchod a ostatné služby.....	42

Školstvo	43
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	44
Kultúra a spoločenské dianie	44
Telovýchova a šport	45
Cirkevné zariadenia	45
2.5 VÝROBA A VÝROBNÉ SLUŽBY	45
2.6 ROZPOČTOVÁ SITUÁCIA OBCE	47
2.7 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	47
2.8 CESTOVNÝ RUCH A TURISTICKÉ ATRAKCIE	48
Zbojnícka bašta	48
Slovenský orloj	48
3 ANALÝZA HLAVNÝCH FAKTOROV ROZVOJA A KLÚČOVÝCH DISPARÍT OBCE.....	51
3.1 SWOT ANALÝZA	51
3.1.1 Analýza interného prostredia	51
Silné stránky(S):	51
Slabé stránky(W):	53
3.1.2 Analýza externého prostredia	54
Príležitosti(O):	54
Ohrozenia(T):	55
3.2 ROZVOJOVÉ POTENCIÁLY OBCE	57
4 STRATÉGIA ROZVOJA OBCE	59
4.1 STRATEGICKÁ VÍZIA A CIELE OBCE	59
4.1.1 Stanovenie cieľov a opatrení pre dané oblasti	59
5 AKČNÉ PLÁNY (NÁVRHY A AKTIVITY).....	62
5.1 OBLASŤ - STRATEGICKÁ POLOHA OBCE A PODMIENKY PRE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU A ŠPORTU.....	62
5.2 OBLASŤ - ĽUDIA, AKTIVITY, ZRUČNOSTI	64
5.3 OBLASŤ - MIESTNA EKONOMIKA A SLUŽBY	65
5.4 OBLASŤ - ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	66
Záver	70
Zoznam použitej literatúry	71

Úvod

Ako tému som si pre moju diplomovú prácu stanovil „plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce“. A keďže pochádzam z Bystrickej doliny, ktorá je súčasťou Kysuckého regiónu, rozhodol som sa strategický plán rozvoja aplikovať na obec Stará Bystrica. Plán rozvoja tejto obce ma upútal hlavne preto, že Stará Bystrica patrí medzi tie rozvinutejšie v Kysuckom regióne, ale hlavne ma zaujíma ako sa bude obec ďalej v budúcnosti vyvíjať a aké ciele by mohla dosiahnuť.

Je všeobecne známe, že k tomu aby obec napredovala, rozkvitala a vzrástala, je nevyhnutné, aby obec disponovala dostatočným kapitálom. Potom ako sa Slovensko stalo súčasťou Európskeho spoločenstva, naskytuje sa tu možnosť podieľať sa na čerpaní finančnej pomoci, ktorú poskytuje Európska únia regiónom. Táto pomoc sa v programovacom období 2007 – 2013 môže realizovať cez Národný strategický plán rozvoja vidieka a Národný strategický referenčný rámec. Európska únia poskytuje túto pomoc na sociálny a ekonomický rozvoj regiónov Slovenska.

Na to, aby obec získala túto pomoc, musí mať spracovaný strednodobý programový dokument, ktorým je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (PHSR). PHSR predstavuje základný rozvojový dokument, ktorý je neodmysliteľnou zložkou obecných projektov rozvoja. Dôležitá je skutočnosť, že dokument je akceptovaný aj Európskou úniou a preto má podporný charakter na spomenuté programovacie obdobie. PHSR podáva akýsi súhrnný pohľad na podmienky života a situáciu občana v obci. Zároveň môže byť tento dokument aj určitým východiskom pri komplexnom riešení problémov v obci týkajúcich sa či už infraštruktúry, nezamestnanosti, rozvoja cestovného ruchu alebo inej oblasti.

V diplomovej práci rozoberám problematiku strategického rozvoja obce a získané vedomosti chcem aplikovať priamo na existujúce pomery v obci. Preto hlavným cieľom mojej práce je navrhnutie realizovateľného programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Stará Bystrica.

1 Teoretické východiská

1.1 Vymedzenie základných pojmov – osídlenie, sídlo

Osídlenie predstavuje generálny výraz pre súbor sídelných jednotiek človeka zložených z bytových, dopravných, produkčných, technických a ďalších objektov, priestorov, ciest a zariadení.^[1] Osídlenie vzniklo ako výsledný efekt pri procese rozmiestňovania populácie v určitom geografickom priestore počas dlhých rokov. Systém osídlenia sa rozvíja v harmónii s územnými podmienkami pričom najväčšiu úlohu pri tom majú demografické faktory, história, ekonomika ale aj prírodné prostredie reprezentované podnebím a polohou.^[7] Týmto termínom označujeme aj súbor sídiel v danom území a tiež aj výsledky základných aktivít obyvateľstva na danom území.^[18] Pozorovať to môžeme v hustote obyvateľstva do sídiel, pričom podľa veľkosti odlišujeme štyri typy sídelných útvarov: samota, veska (dedinka), dedina (malé sídlo), mesto (veľké sídlo).^[1]

Za kľúčovú zložku každého sídla sa považuje *obydlie* alebo *sídelná jednotka*, ktorá je reprezentovaná ľubovoľným obytným príbytkom a to či už v bezchybnom alebo primitívnom prevedení, akurát musí plniť funkciu bývania, alebo slúžiť ako miesto práce pre obyvateľstvo. Každá sídelná jednotka prezentuje rozdielny vzťah k okoliu, v ktorom vznikla, ale záleží to od úrovne spoločensko-hospodárskeho rozkvetu danej sídelnej jednotky. Tým obydlie predstavuje akúsi materializovanú podobu týchto vzťahov a mieru rozmachu produkčných síl, tradícií, národných a ďalších zvláštností ľudí.^[1] To znamená, že osídlenie má dve základné zložky a to statickú, ktorá je tvorená sídelnou sieťou a dynamickú zložku prezentovanú medzisídelnými vzťahmi.^[18]

Sídlo predstavuje zoskupenie väčšieho množstva obytných a neobytných objektov, pričom toto zoskupenie je priestorovo izolované od iného takéhoto zoskupenia. Zoskupenie, ktoré má menší počet obydlií, tvorí *vidiecke sídlo* a zoskupenie, ktoré má väčší počet obydlií a to s mestskou funkciou, tvorí *mestské sídlo*.^[1]

1.1.1 Vidiecke sídlo alebo obec

O pojme obec pojednáva *Ústava Slovenskej republiky* vo svojej štvrtej hlave, kde sa hovorí o územnej samospráve (články 64 až 71). Ústava SR hovorí, že obec je základom územnej samosprávy a že obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky, ktorý združuje osoby majúce na ich území trvalý pobyt. Ďalej sa v ústave hovorí aj o postavení obce a jej financovaní. Obec je právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom ale aj so svojimi finančnými prostriedkami, pričom obec financujú svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, ale aj zo štátnych dotácií. Zákon určuje ktoré dane a poplatky sú príjmom obce a štátne dotácie možno domáhať len v medziach zákona.^[14]

Zákon o obecnom zriadení zase definuje územie obce a jeho členenie. Územie obce sa považuje za územný celok, ktorý je tvorený jedným alebo viacerými katastrálnymi územiami. Územie obce je možné členiť na *časti obce*, ktoré majú vlastný názov a časť obce nemusí mať vlastné katastrálne územie (viac o časti obce viď Bakalárska práca). Tento zákon ďalej určuje, že obec zriaďuje, zrušuje, zlučuje prípadne rozdeľuje iba vláda a to nariadením. Okrem toho zákon určuje aj zásady a postup vykonania týchto zmien. Zvláštnosťou obce je to, že obec nie je iba orgánom, ale zároveň aj verejnoprávnou korporáciou, je teda subjektom – právnickou osobou (súkromného, ale aj verejného práva), pretože obci je zverená konkrétna časť verejnej moci a to nad subjektmi a vecami v spravovanom území. Z toho vyplýva, že miestne orgány disponujú právom a *spôsobilosťou* spravovať a viesť rozhodujúcu časť verejných záležitostí a to na vlastnú zodpovednosť a v prospech miestnych občanov a to všetko samozrejme iba v medziach zákona (viac o *spôsobilosti* miestnych orgánov viď Bakalárska práca).^[13]

Obec plní aj funkciu *základného prvku priestorového vymedzenia výkonu verejnej správy* a tým aj štátneho informačného systému. Zákon č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike nariaďuje Štatistickému úradu Slovenskej republiky a tým aj spolupracujúcim ministerstvám a štátnym organizáciám tvoriť štatistické klasifikácie a číselníky a zároveň viesť aj register priestorových jednotiek, ktorý je súčasťou automatického štatistického informačného systému (viac viď Bakalárska práca).^[16]

To znamená, že **obec** nie je geografická jednotka, ale je štatisticko-administratívna jednotka, ktorá je stanovená za administratívno-právnym účelom. Môže byť tvorená jedným alebo viacerými sídlami, vieskami a samotami. Väčšinou sú súčasné obce tvorené teritoriálne

rozľahlými útvarmi pozostávajúcimi z niekoľkých sídiel. V štatistickom pojatí sa pod pojmom obec rozumie aj mesto.^[1]

Často používane sú aj výrazy „*dedina*“ a „*osada*“. *Dedina* nesie črty monofunkčnosti, ktoré sú spojené najčastejšie s poľnohospodárskou výrobou, alebo s iným podnikaním v primárnej sfére ako sú lesníctvo, rybolov a podobne. Okrem toho predstavuje dosť súdržné vidiecke sídlo, pre ktoré je typická povaha zástavby, veľkosť stavieb, využitie, či funkcia, ale aj štruktúra obyvateľstva a nakoniec aj počet obyvateľstva, pričom na Slovensku to je do 2 000 prípadne do 5 000 obyvateľov. Výraz *osada* je spojený ešte so stredovekom, teda s dobou kolonizovania nových území. Jednalo sa o zoskupenie menšieho počtu obydľí respektíve usadlostí umocňujúce špecifické tvoriace faktory sídla, ktoré sa prejavujú aj v miestopisnom pomenovaní alebo označení. V dnešnej dobe sa tento pojem väčšinou používa na označenie miestnej časti obce alebo sídla.^[1]

Základné typy vidieckych sídiel:

rozptýlené – vyskytujú sa aj na Slovensku a poznáme ich ako lazy, štále, rále alebo kopanice;

skupinové – s hromadnou zástavbou, vznikali väčšinou popri riekach, potokoch a cestách, tieto obce majú zvyčajne celistvú zástavbu a centrálnu časť tvorenú obecným úradom, kostolom.^[18]

Vidiecke sídla sa môžu deliť aj podľa funkcie a to na *mono-* a *polyfunkčné* (viac viď Bakalárska práca).^[1]

1.1.2 Mestské sídlo

U tohto druhu sídla poznáme tri základné typy sídiel a to *aglomerované obce, malé mestá a mestá*.

Za *mesto* sa považuje akákoľvek obec, ktorá má viac ako 5000 občanov. Ďalej musí platiť, že najviac 10% ekonomicky aktívnych občanov je zamestnaných v poľnohospodárstve a lesníctve, hustota zaľudnenia musí byť viac ako 100 občanov na jeden hektár zastavanej plochy, minimálne 15% domov musí mať aspoň 3 alebo viac bytov, aspoň niektorá z častí

obce musí mať vodovod a kanalizáciu. V tejto obci musí byť odborná škola alebo gymnázium, poliklinika alebo 5 stálych lekárskeho miest, distribučnú sieť vyššieho typu a hotel, ktorý má najmenej 20 lôžok. *Malé mestá* sú obce, ktoré majú viac ako 2000 obyvateľov a tieto obce musia vykazovať o niečo nižšie hodnoty ukazovateľov ostatných znakov ako mestá. *Aglomerované obce* majú tiež viac ako 2000 obyvateľov, disponujú radom znakov podobných ako malé mestá, ale u aglomerovaných obciach je však poddimenzovaná vybavenosť, lebo ležia v blízkosti väčších centier. ^[1]

Výrazy „obec“ a „mesto“ sú z právneho hľadiska vcelku totožné, ale z urbanistického hľadiska je však pojem „mesto“ už odlišný. Základ je vtom, že mesto jednoducho predstavuje obec, ktorá disponuje špecifickými charakteristikami, medzi ktoré patrí hlavne počet obyvateľov, urbanizmus sídla, technická infraštruktúra a iné. Navyše NR SR musí ešte danej obce udeliť status mesta podľa podmienok, ktoré sú definované v zákone. ^[13]

Mestá plnia dve základné funkcie a to mestotvornú a mestoobslužnú funkciu (viac o funkciách mesta vid' Bakalárska práca). ^[1]

1.2 Plánovanie v území

Pojem plánovanie rozvoja v území je široký. Podľa definícií územného a priestorového plánovania musí vyvážený rozvoj územia zohľadňovať kultúrne, sociálne, hospodárske a environmentálne charakteristiky. ^[3]

1.2.1 Stredoeurópska plánovacia kultúra

Analýza priestorového vývoja v stredoeurópskych krajinách dokázala, že v tejto oblasti existuje fenomén, ktorý sa označuje ako „spoločná stredoeurópska plánovacia kultúra“. ^[3] V sedemdesiatych rokoch 20. storočia bol založený model plánovanie aj u nás a bolo to hlavne vďaka tradícii stredoeurópskej plánovacej kultúry, ku ktorej patrí popri systéme plánovania v Rakúsku, Nemecku, Poľsku, Maďarsku a vo Švajčiarsku historicky aj naše územné plánovanie. ^[12]

Plánovacia kultúra predstavuje unikátny a zároveň typický spôsob zaobchádzania s faktormi zúčastňujúcimi sa na priestorovom rozvoji. A to preto, že pri stanovení cieľov

priestorového rozvoja Európy, sa kladie dôraz na formálne priblíženie plánovacích nástrojov, ale aj na špecifický prejav plánovacej kultúry v jednotlivých krajinách a regiónoch Európy. Plánovanie budúceho vývoja územia sa v tomto prípade považuje za dynamický a komunikačný proces, do ktorého vstupujú také premenné ako človek, spoločnosť, hodnoty alebo priestor. [3]

Plánovacia kultúra predstavuje dlhodobý proces, ktorý je spojený s hlbokým zakorenением jej základov v zmýšľaní a v názoroch človeka, čo sa môže považovať za pozitívny ale aj negatívny faktor. U tohto fenoménu, ktorý podlieha predovšetkým evolučným zmenám, hrá nesmiernu úlohu časová dimenzia. Plánovacia kultúra sa nedá jednoducho nakázať, pretože je „zdieľaná“ všetkými subjektmi a ľuďmi, ktorí sa zúčastňujú priestorového rozvoja. Mali by sa s ňou stotožniť hlavne nositelia rozhodnutí. [3]

Územné plánovanie sa v EU pokladá za súčasť priestorového plánovania a zároveň za nástroj manažmentu priestorového rozvoja. Význam tohto plánovania ešte viac stúpol potom ako bol v základnej legislatívnej norme EU (teda v Lisabonskej zmluve) uvedený pojem „územná súdržnosť“. Základným cieľom EU v oblasti priestorového plánovania nie je snaha zjednotiť priestorovo-plánovacie systémy vo všetkých členských krajinách, pretože územné plánovanie patrí k primárnym znakom existujúcej štátnej samostatnosti členských krajín. Preto sa európske partnerstvo v tejto oblasti zameriava na aktivity týkajúce sa celokontinentálnej a medzinárodnej úrovne. Tieto aktivity sa dotýkajú problémov, ktoré sa prejavujú na regionálnej alebo lokálnej úrovni v celej Európe. [12]

To znamená, že plánovacia kultúra tvorí neformálny rámec, ktorý podnecuje rozvoj priestoru krajiny alebo územia. Aj z pohľadu kultúrneho systému sú sídlo, región alebo krajina vnímané ako celok. Plánovacia kultúra, ktorá je silná, predstavuje výnimočnú schopnosť ovplyvniť chod a povahu priestorovo-plánovacích javov. Aktérom objasňuje pohľad na oblasť, ktorá je objektom celkového rozvoja, tvorí adekvátne predpoklady pre priamu komunikáciu, podporuje rýchle rozhodovanie a zrýchľuje implementáciu rozhodnutí, pozitívne vplýva na motiváciu a angažovanosť aktérov. V poslednom čase sa do popredia dostáva nepísaný systém noriem, zvykov a hodnôt, ktorý predstavuje omnoho silnejší faktor pri ovplyvňovaní efektivity územného manažmentu ako formálne postupy. Plánovacia kultúra sa radí medzi tzv. „mäkké faktory priestorového rozvoja“, to znamená, že všetky prvky plánovacej kultúry pochádzajú z myslenia ľudí, ale aj z ich vnímania okolitého sveta. [3]

Dôležitým nástrojom, ktorý slúži k posilneniu pocitu identifikácie obyvateľov s mestom alebo s regiónom je participácia občanov na riadení a správe mesta. Občianska participácia predstavuje implementáciu predstáv, hodnôt, názorov a postojov do riadenia a správy mesta. Jedná sa o jednu z najnáročnejších častí manažmentu samospráv. Dôležitú časť procesu participácie tvoria všeobecne ciele, od ktorých sa potom odvíja voľba foriem, metód, miera vzájomnej dôvery a intenzita participácie. ^[3]

1.2.2 Územné plánovanie na Slovensku

Fungovalo v iných ekonomicko-spoločenských podmienkach, pretože bolo súčasťou „unifikovaného modelu plánovania“. Územné plány riešili otázky týkajúce sa fyzického prostredia a národohospodárske plány rozhodovali o umiestňovaní štátnych investícií a plánovali investičnú výstavbu. Tento systém národohospodárskeho plánovania bol po roku 1989 zrušený. ^[3]

Hlavné úlohy v správe územného rozvoja Slovenska po roku 1989 zabezpečovalo územné plánovanie, ktoré bolo vtedy jediným plánovacím systémom. Územné plánovanie má na Slovensku voči ďalším plánovacím nástrojom špecifické postavenie, lebo je to jediný legislatívne presne stanovený plánovací systém. Procesy transformácie majú na Slovensku viaceré zvláštnosti, ktoré sa prejavujú v osobitých funkciách územného plánovania. Prevažná časť problémov v tejto oblasti je však podobná ako majú ostatné štáty EU. Medzi tieto hlavné problémy patrí negatívny demografický vývoj, migrácia a iné. ^[12]

Metodická a legislatívna podpora územného plánovania

Za základnú a oficiálnu metodickú podporu sa považuje publikácia pre obstarávanie a spracovanie územného plánu, ktorú vydalo Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2001. Táto publikácia bola vydaná pre obstarávateľov a spracovateľov územných plánov obce, pričom táto publikácia sa zaoberá aj jednotlivými fázami procesu obstarávania. V roku 2003 prešli mnohé kompetencie na Slovenskú agentúru životného prostredia, preto došlo k bližšiemu prepojeniu územného plánovania s krajinnou-ekologickým plánovaním (viac o tomto plánovaní v podkapitole 1.3). ^[3]

Základnou právnou úpravou v tejto oblasti je zákon o územnom plánovaní a stavebnom poriadku, teda stavebný zákon. V súčasnej dobe je už schválená novela stavebného zákona, ktorá nahradí v súčasnosti platný stavebný zákon, pričom jej súčasťou je aj zapracovaná analýza právnych predpisov vo vzťahu k realizovateľnosti projektov verejno-súkromného partnerstva (PPP) a mala by nadobudnúť účinnosť 1. júla 2010. Novela predstavuje komplexnú právnú úpravu v oblasti územného plánovania a verejného stavebného práva a jej súčasťou sú procesy obstarávania a schvaľovania územných plánov, ale aj hmotnoprávne ustanovenia umiestňovania, ohlasovania a povoľovania stavieb a zároveň sa novela dotýka aj kolaudácie, odstraňovania stavieb, osobitných oprávnení stavebného úradu, štátneho stavebného dohľadu a sankcií. Novela stavebného zákona sa venuje problematike preukazovania vlastníckych alebo iných práv k pozemku v stavebnom konaní a ako iné právo dopĺňa dohodu o budúcej zmluve o vecnom bremene a odkazuje pritom na samostatný právny predpis, ktorý upravuje koncesie alebo koncesné zmluvy, z ktorých musí vyplývať vlastnícke alebo iné právo k pozemku alebo stavbe, ktoré oprávňuje stavebníka zriadiť na ňom požadovanú stavbu - PPP projekt. Samostatná časť novely upravuje aj verejnú správu, konkrétne kompetencie orgánov verejnej správy v oblasti územného plánovania a stavebného poriadku a to vrátane vymedzenia stavebných úradov, špeciálnych stavebných úradov a Slovenskej stavebnej inšpekcie a zároveň obsahuje aj nové vymedzenie stavebných úradov so zachovaním zásady, že stavebným úradom je každá obec a pôsobnosť stavebného úradu je preneseným výkonom štátnej správy. Novela sa venuje aj problematike vyvlastňovania a rieši aj prípady, keď je predmetom vyvlastnenia nehnuteľnosť, ktorá je v exekučnom konaní. Náhradu za vyvlastňovanú nehnuteľnosť musí zložiť navrhovateľ na súde, ktorý nariadil vykonanie exekúcie. Dôvodom tohto kroku je skutočnosť, že nie je možné vyplatiť náhradu za nehnuteľnosť, ktorá je predmetom exekučného procesu. Ak je predmetom exekúcie nejaká vyvlastňovaná stavba alebo pozemok, tak stavebný úrad má ohlásiť začiatok vyvlastňovacieho konania, ale aj uskutočnenie ústneho pojednávania a taktiež rozhodnutie o vyvlastnení aj exekútorovi, ktorý vykonáva exekúciu z poverenia súdu a ktorý zároveň nie je účastníkom vyvlastňovania. ^[24]

Základné princípy dlhodobého rozvoja územia na Slovensku

Jedná sa o 10 základných bodov, ktoré sú dôležité pre dlhodobý rozvoj územia:

Zabezpečiť integrované plánovanie – plánovanie rozvoja územia je na Slovensku založené na troch pilieroch, ktorými sú strategický plán, územný plán a krajinno-ekologický plán. Je dôležité zabezpečiť, aby boli tieto plány vzájomne prepojené a aby na seba nadväzovali.

Zakladať na multi-prístupe a spolupráci – podstatou je vzájomná spolupráca medzi všetkými subjektmi v danom území. Preto je veľmi dôležité spojiť ľudí, poznatky, vedomosti, názory a schopnosti, aby bolo možné odolávať aktuálnym zmenám vo svete.

Využiť zodpovednosť a moc – dôležitým predpokladom je definovanie takých pojmov ako sú riadenie, rozhodovanie, kontrola a moc. Všetky subjekty v území disponujú právom zapojiť sa do rozhodovania, ale na druhej strane si musia plniť aj povinnosť, ktorou je zodpovednosť za svoje počínanie alebo nekonanie.

Stanoviť hranice demokracie – treba využívať jednotlivé štýly riadenia, komunikácie, vedenia ľudí a taktiež využívania moci, ale treba si uvedomiť, že každý štýl je vhodný pre inú situáciu. Nie je možné vo všetkých situáciách využívať len jeden štýl respektíve úplne vylúčiť ktorýkoľvek z nich a považovať ho za nepotrebný, preto treba využívať kombináciu viacerých štýlov.

Nájsť vlastnú identitu a stanoviť kontext – je jasné, že medzi subjektmi existujú vzťahy a to vertikálne (voči nadriadeným a podriadeným územným celkom) a horizontálne (voči rovnocenným územným celkom). To znamená, že cieľom subjektu je zhodnotenie jeho potenciálu z hľadiska vzťahov a následne nájdenie vlastnej identity subjektu.

Zabezpečiť kontinuitu – treba si uvedomiť, že vedenie subjektu nemôže byť obmedzené na čas volebného obdobia, pretože strategické smerovanie je dlhodobý proces. Preto by ciele volených zastupiteľstiev mali na seba nadväzovať.

Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj a kvalitu života – cieľom je zabezpečiť harmonický rozvoj ekonomickej, environmentálnej, inštitucionálnej, sociálnej ale aj technologickej stránky rozvoja. Veľmi dôležité je aj zohľadniť fyzické, duchovné ale aj duševné potreby človeka.

Vytvoriť mestá pre deti – zámerom v tejto oblasti je vytvoriť vzťah medzi mestom a deťmi a zabezpečiť, aby sa deti cítili v danom meste šťastné a radi sa do neho vracali. Pretože ak sa v meste cítia dobre deti, cítia sa tam dobre aj dospelí.

Využiť platnosť „starovekého vojenského umenia“ – dôraz sa kladie na zhodnotenie vlastných síl a následne na porovnanie so súperovými silami. Neovplyvniteľné podmienky je dôležité získať na svoju stranu.

Zachovávať morálku aj etiku – ľudia by mali rešpektovať a uznávať základné hodnoty ako sú spravodlivosť, pravda, láska, česť, obetavosť a podobne. ^[3]

1.3 Krajinnno-ekologické plánovanie

V minulosti Okresné útvary územného rozvoja a architektúry, ktoré boli na úrovni okresov a taktiež Útvary hlavného architekta, ktoré boli na úrovni miest, riadili a usmerňovali činnosti spojené s územným rozvojom, funkčným využitím územia ale aj s hodnotením finančných plánov v území. V roku 2003 prešli všetky tieto právomoci na Slovenskú agentúru životného prostredia, pričom hlavným cieľom bolo zabezpečiť zladenie rozvoja územia. Vznikol tak nový systém, ktorý má na starosti stanoviť územné problémy a zároveň nájsť ich vhodné riešenie; pozorovať územné zmeny a vytvárať metodické publikácie zamerané na aktualizáciu Koncepcie; pozorovať rozvoj regiónov a stanoviť vhodné potreby pre ich rozvoj; sledovať rozvoj aj útlm na medzinárodnej, štátnej i regionálnej úrovni a vhodne na to reagovať; zvyšovať kvalitu procesu pri obstarávaní dokumentov územného plánovania hlavne u vyšších územných celkoch. ^[3]

Legislatívna a metodická podpora územného plánovania

Územný systém ekologickej stability (ÚSES) predstavuje celopriestorovú štruktúru navzájom prepojených ekosystémov. Tieto ekosystémy majú za úlohu zaistiť rozmanitosť daností, ale aj foriem života v krajine. Tá pozostáva z biocentier, biokoridorov a interakčných prvkov a to v nadregionálnej, regionálnej a miestnej (lokálnej) úrovni. Na Slovensku je v súčasnosti úloha vytvárania a ochrany ÚSES zakotvená vo viacerých právnych normách a vládnych vyhláškach, ale nie je však vyhradená samostatným zákonom. Základom sa stala Koncepcia územného systému ekologickej stability. Podľa legislatívy je ÚSES obsiahnutý zákonom 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Všeobecné zmienky týkajúce sa tejto problematiky nájdeme aj v ďalších zákonoch o životnom prostredí, ale najmä o územnom plánovaní. Postup jednotlivých činností sa skladá zo koncentrácie podkladov a analýz, následne vytvorenia syntéz, hodnotenia, klasifikácie územia a návrhov.

ÚSES sa vytvára v plánoch, ktoré zahŕňajú mapy už jestvujúcich, ale aj navrhovaných biocentier a biokoridorov. Zároveň musia byť na mapách vyznačené aj chránené územia. Pre nadregionálny a regionálny ÚSES musia byť mapy v mierke 1 : 50 000 a väčšie a pre miestny ÚSES musia byť v mierke 1 : 10 000 a väčšie. Pre projekty systémov ekologickej stability, úpravy pozemkov, vytvorenia ÚPD, lesné hospodárske a vodohospodárske plány a iné dokumenty týkajúce sa ochrany a obnovy krajiny je podkladom plán ÚSES. ^[3]

Podľa zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov sa pre zabezpečenie územného systému ekologickej stability vyhotovuje Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability SR, Regionálny územný systém ekologickej stability a Miestny územný systém ekologickej stability. ^[17]

Krajinno-ekologické plánovanie sa považuje za jeden z najdôležitejších smerov krajinno-ekologického výskumu. Pred viac ako tridsiatimi rokmi bola na Slovensku vypracovaná metodika LANDEP. Táto metodika predstavuje špecifickú formu komplexného krajinného výskumu pre plánovaciu a projektovú prax. LANDEP sa stal uznávanou metodikou a pojem krajinno-ekologický plán sa dostal aj do legislatívy. Podľa zákona sa tento krajinno-ekologický plán vypracúva pre územný plán regiónu a obce v oblasti prieskumov a rozborov. Zároveň je základom optimálneho usporiadania priestoru a funkčného využitia územia, pričom berie ohľad na podmienky (krajinno-ekologické, kultúrohistorické a socioekonomické). Hlavným zmyslom metodiky LANDEP na Slovensku, ale aj vo svete je, že vytvára usporiadaný účelový komplexný systém krajinno-ekologických metód a metodík. Základným cieľom tejto metodiky je návrh krajinno-ekologickej optimálnej štruktúry a využitia krajiny. Táto metodika je založená na konkrétnych základných bodoch, ktorými sú krajinno-ekologická analýza, syntéza, interpretácia a hodnotenie. Výsledkom metodiky je návrh pre adekvátne rozmiestnenie spoločenských činností v krajine a návrh opatrení, ktoré zaisťujú ich fungovanie, a to v harmónii s krajinno-ekologickými danosťami. Metodika LANDEP sa vyžíva hlavne v oblasti územného plánovania, pozemkových úprav a v ďalších oblastiach plánovacej praxe. Význam tejto metodiky sa ešte zvýšil potom ako bola uvedená aj v prijatých úradných a medzinárodných dokumentoch (napr.: AGENDA 21). ^[10]

Tvorba krajinno-ekologického plánu predstavuje rozhodovací proces pozostávajúci z dvoch krokov:

1. krajinno-ekologická evalvácia – predstavuje jadro celého procesu, v ktorom je potrebné stanoviť vhodnosť každého bodu krajiny pre lokalizáciu jednotlivých spoločenských činností z najrôznejších hľadísk. K evalvácii sú potrebné hodnotiteľné informácie o vlastnostiach krajiny. Pre tento účel sa vytvárajú špeciálne účelové vlastnosti krajiny zo základných analytických ukazovateľov.

2. krajinno-ekologická propozícia – predstavuje konečný cieľ metodiky a tým je ekologicky optimálne funkčné členenie krajiny a to vo forme návrhu krajinno-ekologicky optimálneho využívania krajiny. ^[10]

1.4 Strategické plánovanie

Strategické riadenie predstavuje proces stanovujúci poslanie a víziu organizácie, z ktorých sa následne na základe strategickej analýzy a trendov budúceho vývoja, odvodzujú strategické ciele. Následne sa hľadá tá najlepšia stratégia rozvoja podniku, ktorá by zabezpečila efektívne využitie disponibilných zdrojov podniku v súlade s príležitosťami na trhu. Celý proces začína stanovením poslania spoločnosti, nasleduje strategická analýza a určenie strategickej pozície, potom stanovenie strategických plánov a výber stratégie. Súčasťou procesu je implementácia strategických plánov, ich monitorovanie a taktiež vyhodnotenie. Strategické plánovanie predstavuje jednu z najdôležitejších úloh vrcholového managementu. Je to proces, počas ktorého sa prijímajú rozhodnutia, ktoré majú pre organizáciu získať silnejšiu konkurenčnú pozíciu, než je tá momentálna. Pri procese plánovania majú manažéri za úlohu rozhodnúť o jeho základných prvkoch cieľov, postupov (akcie), zdrojov, úloh (implementácia) a kontroly. ^[2]

Podľa Mintzberga je stratégia plán alebo model, ktorý spája zámery, taktiku a postupnosť hlavných činností organizácie do jedného kompaktného celku. Zároveň tvrdí, že pri procese formulácie stratégie je potrebné dodržať 2 základné podmienky:

1. smer podnikania by mal určiť vodca – vizionár, pretože on vníma podstatné príležitosti a rozhodujúce hrozby podnikania, ktorým treba vzdorovať.
2. stratégiu nie je možné stanoviť veľmi rýchlo, respektíve v nejakom krátkom čase, pretože formulovanie stratégie a následne jej premietnutie do funkcií a jednotlivých hierarchicky usporiadaných úrovní riadenia je možné len postupne prostredníctvom

adaptačného procesu a to s postupným rastom poznatkov a vedomostí zapojených osôb do realizácie. [9]

1.4.1 Základný strategický plánovací model

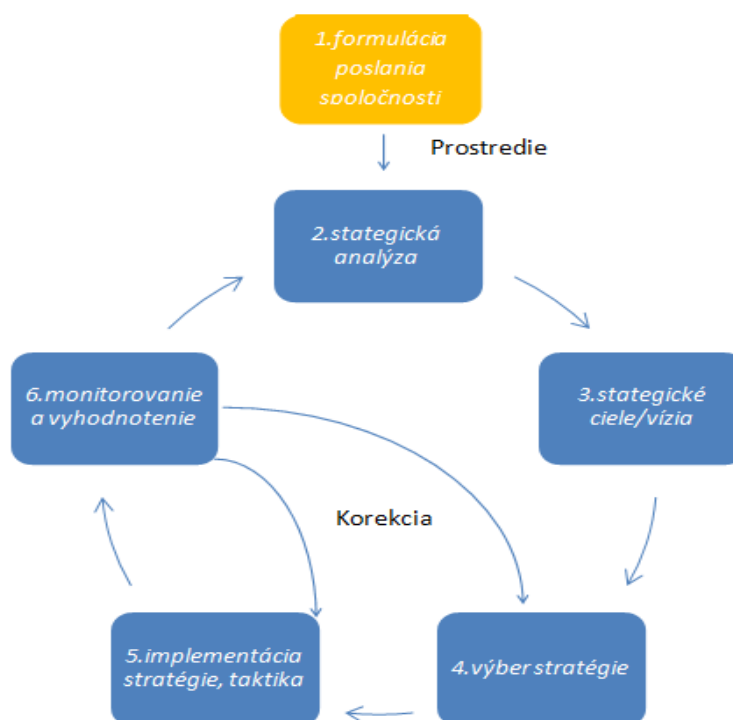
Plánovanie predstavuje aktivitu zahrňujúcu rozhodovanie o prostriedkoch, cieľoch, spôsobe vykonávania a predpokladaných záverov. Prioritou by mali byť určité strategické ciele spoločnosti. Strategické plánovanie nám poskytuje odpovede na tri otázky: 1. čo a pre koho budeme robiť, teda stanovenie poslania; 2. aké ciele chceme dosiahnuť, teda stanovenie vízie; 3. ako treba riadiť podnikové aktivity, aby sme dosiahli vytýčené ciele, teda stanovenie strategickej akcie. [2]

Cyklus strategického plánovania

Strategické plánovanie predstavuje neprestajný cyklus (viď Obr. 2.1), pričom prvým krokom je formulácia poslania spoločnosti, nasleduje analýza vonkajšieho prostredia, konkurencie, vnútorných dispozícií a zdrojov, ale aj súčasného situácie a súčasného výkonu spoločnosti. Táto analýza je veľmi podstatná pre vrcholových manažérov, pretože im poskytuje celkový pohľad na ich spoločnosť, to znamená na ich silné ale aj slabé stránky a zároveň im pomáha pochopiť vonkajšie prostredie, to znamená identifikovať príležitosti aj hrozby pre firmu. Nasledujúcim krokom je vytvorenie realistickej strategickej vízie a následne strategických cieľov spoločnosti. V ďalšom kroku výberu stratégie nasleduje využitie niektorých zo zvolených technik a vytvorenie niekoľkých variant stratégií smerujúcich k dosiahnutiu strategickej vízie. Ďalším krokom je zhodnotenie stratégií a výber tej vhodnej stratégie. V ďalšej fáze sa určia krátkodobé ciele a vývojom vhodné taktiky, ktoré za pomoci krátkodobých projektov smerujú k implementácii strategického zámeru na najnižšej, teda operačnej úrovni. Na záver by malo nasledovať zhodnotenie celého procesu a porovnanie dosiahnutého stavu s vytýčenými strategickými cieľmi. Ale však monitorovanie je nutné vykonávať neprestajne a v prípade zistenia odchýlok, je potrebné vrátiť sa k predchádzajúcim krokom a vykonať nápravu. Najdôležitejšie je pre organizáciu prechádzajúcou celým týmto cyklom strategického plánovania je, aby pokračovala vždy od začiatku a opakovala tento cyklus neustále. Prvé štyri kroky tohto cyklu predstavujú procesy,

počas ktorých sa prijímajú rozhodnutia na najvyššej úrovni riadenia. Stanovenie strategickkej vízie predstavuje rozhodnutie, ktoré je veľmi kreatívne, intuitívne a kvalitatívne. Na druhej strane implementácia stratégie a rozhodnutí na operačnej úrovni sú skôr kvantitatívne a rozumné. [2]

Obr. 1.1: Základný strategický plánovací model

Prameň: BĚLOHLÁVEK, F.; KOŠŤAN, P.; ŠULEŘ O. *Management*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006. Str.191.

1.4.2 Strategické plánovanie na úrovni obce

Globálne prostredie, zložitosť problémov, sociálne problémy, poškodzovanie životného prostredia, stále vyššie nároky na kvalitu života a ďalšie faktory kladú čoraz väčšie požiadavky na riadiacu funkciu hlavne vo verejnej správe. Za základné strategické nástroje sa považujú strategický plán obce, územia, ale aj organizácie a taktiež akčné plány a systém ukazovateľov pre dosiahnutie cieľov. Strategické plánovanie vo verejnej správe je založené na plánovaní v podnikateľskej sfére, ale samozrejme má mnohé špecifiká súvisiace s charakterom riadenej jednotky, ktorú predstavuje mesto alebo obec spolu s územím, regiónom, či mikroregiónom, ale aj od ich pozície v štruktúre verejnej správy. Preto je plán aj

jeho tvorba ovplyvnená mnohými faktormi (ako sú miestne špecifiká vrátane histórie, miestnej kultúry, prírodných zdrojov, vzťahov s inými obcami a regiónmi a podobne). Dôležitosť strategického plánovania súvisí s aktivitami verejnej správy, ktoré majú dlhodobý dopad na stav životného prostredia, spoločnosti ale aj ekonomického zaistenia obce, mesta, regiónu. [5]

Aspekty moderného strategického plánovania rozvoja obce alebo regiónu

Moderné strategické plánovanie rozvoja obce alebo regiónu (podľa postupov, ktoré podporuje aj EU) plní tieto 4 aspekty [5]:

1. Strategické plánovanie aj strategické riadenie predstavuje proces

Aby sa strategický plán stal nástrojom riadenia, musí obsahovať indikátory naplňovania vytýčených cieľov. Zároveň musia byť tieto ukazovatele monitorované a vyhodnocované a následne podľa výsledkov musí byť plán aktualizovaný. Ak sú indikátory vhodne zvolené, tak ciele sa skonkretizujú, sú teda určené reálne. Tieto ukazovatele sa delia na dve skupiny, pričom prvú tvoria objektívne overiteľné, to znamená, merateľné. Druhú skupinu tvoria objektivizované alebo subjektívne ukazovatele, ktoré sa týkajú správania ľudí, ich pocitov a podobne a preto sú pre ľudí prítlačlivejšie. Dobrý ukazovateľ musí rešpektovať 3 základné hľadiska a to čas, kvalitu a kvantitu. Ukazovateľ slúži ako komunikačný nástroj, pretože informuje verejnosť a partnerov o zmenách, ktoré prebiehajú na základe naplňovania strategického plánu. Obec si ma stanoviť optimalizované množstvo ukazovateľov, ktoré budú ukazovať posun v rozvoji a aby bolo možné reagovať na nebezpečné trendy a odchýlky. [5]

2. Princípy udržateľného rozvoja musia byť rešpektované strategickým plánom

Medzi základné princípy podľa EU patrí: udržateľný rozvoj – zachovanie a obnova naturálneho bohatstva, kultúrneho rázu ale aj ekologickej stability krajiny a snaha zvýšiť environmentálne uvedomenie občanov a následne aj ich zapojovanie sa do rozhodovacieho procesu; rovnaké príležitosti; dlhodobý účinok – posúdenie efektívnosti vynaložených prostriedkov v rámci dlhšieho obdobia; partnerstvo – princíp uplatňovaný pri tvorbe a implementácii plánu; informatizácia – podpora prepojenia a informovanosti v jednotlivých smeroch. Medzi kľúčové národné priority koncepcie patrí: rozvoj ekonomických aktivít

vhodných pre vidiek; ochrana životného prostredia a kultúrneho fondu; zvýšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva. Dôležitá je horizontálna previazanosť cieľov medzi jednotlivými oblasťami rozvoja. [22]

3. Štruktúra strategického plánu zabezpečuje riadenie rozvoja

U rovníach cieľov v strategických plánoch obcí je dôležité, aby boli rozlíšené strategické a špecifické (konkrétne) ciele a taktiež musia byť tieto ciele previazané vertikálne (nižšie musia naplňať vyššie) ale aj horizontálne medzi jednotlivými oblasťami. Ciele by mali byť stanovené podľa pravidla SMART(E). Po úroveň špecifických cieľov hovoríme o strategickej časti plánu. Na ňu nadväzuje akčný plán na najbližšie obdobie 2 až 4 rokov. Akčný plán je spracovaný na základe určenia krátkodobých, strednodobých a dlhodobých priorít a obsahuje konkrétne akcie, termíny, projekty, zdroje, zodpovednosť a iné dôležité údaje. Súčasťou strategického dokumentu je aj analytická časť, ktorá je prezentovaná SWOT analýzou alebo inou vstupnou analýzou vnútorného a vonkajšieho prostredia ale aj pozitívnych a negatívnych vplyvov a trendov rozvoja. [5]

4. Verejnosť a partneri sa zapojujú do spracovania a uskutočnenia plánov

Zapojenie verejnosti do tvorby plánu sa nechápe ako vytvorenie zoznamu požiadaviek zo strany verejnosti a ich následne predloženie verejnej správe. Dobrý proces zapojenia partnerov a verejnosti vedie k tomu, že k dosiahnutiu cieľov rozvoja sa zapojí čo najväčšie množstvo ľudí a organizácií a zároveň aj to, že všetci ktorí sa do toho zapoja budú cítiť spoluzodpovednosť za rozvoj obce. Výsledkom dobrého zapojenia je, že prestane existovať delenie „my“ a „oni“. Cieľom zapojenia je zistiť čo najviac názorov a predstáv, vyvolať diskusie, zabezpečiť informovanosť a osvetu a nakoniec teda aktívne zapojenie do plánu. [6]

1.4.3 Strategické plánovanie na Slovensku

Prvé náznaky a zmienky strategického plánovania sa objavili v roku 1990 a to v pôvodnom znení *Zákona o obecnom zriadení*. Koncepcie, ktoré boli zamerané na rozvoj samostatných oblastí života obce, sa objavili až v novelách tohto zákona. Až v 2. polovici deväťdesiatych rokov sa začali realizovať prvé pokusy pre zavádzanie strategického plánovania, pričom sa jedná väčšinou o projekty riadené a financované zahraničnými inštitúciami. Až v roku 2001 bol prijatý základný strategický a plánovací dokument pre rozvoj

regiónov a to *Národný plán regionálneho rozvoja Slovenskej republiky*. Tento dokument bol vytvorený ako predpoklad pre získanie peňažných prostriedkov z fondov EU a bol vytvorený pre programovacie obdobie do roku 2006. ^[3]

Programovacie obdobie 2007 až 2013 predstavuje pre SR prvé programové obdobie, v ktorom bude mať možnosť využívať zdroje z fondov EU v priebehu celého jeho trvania. A to na základe dokumentu *Národný strategický referenčný rámec SR na roky 2007 až 2013 (NSRR)*. Základným strategickým cieľom, ktorý je formulovaný v NSRR na spomenuté obdobie je: „Výrazne zvýšiť do roku 2013 konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov a slovenskej ekonomiky a zamestnanosť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja“ ¹. Tento strategický dokument bol vypracovaný v súlade s novými nariadeniami EU k štrukturálnym fondom a Kohéznemu fondu a následne bol schválený vládou SR dňa 6. decembra 2006 a Európskou komisiou dňa 17. augusta 2007. V programovom období 2007 až 2013 sa bude politika súdržnosti (kohézna politika) EU realizovať za pomoci koncentrácie príspevkov z fondov na 3 hlavné ciele, ktorými sú Európska teritoriálna spolupráca, Konvergencia a tretím je Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť. NSRR SR zahŕňa na základe nariadení len posledné dva ciele. ^[23]

V celi *Konvergencia* je finančná podpora z fondov ERDF a ESF hlavne určená pre regióny, ktorých HDP na obyvateľa za 3 posledné roky pred tým ako boli prijaté nové nariadenia, nedosiahol 75% priemeru krajín rozšírenej EU. U Slovenska je to celé územie okrem Bratislavského kraja. Pri financovaní z Kohézneho fondu cieľ Konvergencia pokryje členské štáty, ktorých hrubý národný dôchodok za 3 posledné roky pred tým ako boli prijaté nariadenia, nedosiahol 90% priemeru krajín rozšírenej EU a ktoré majú konvergenčný program. Tieto kritériá na Slovensku spĺňa celé územie. V celi *Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť* je finančná podpora určená len pre oblasti, ktoré nespádajú do cieľa Konvergencia. To znamená, že v prípade Slovenska je to len Bratislavský kraj. Cieľom je posilnenie konkurencieschopnosti a atraktivity regiónu Bratislavského kraja a to prostredníctvom predvídania hospodárskych a sociálnych zmien a zároveň podporenia inovácií, ale aj spoločnosti, ktorá bude založená na vedomostiach; prostredníctvom podnikateľského ducha, ochrany životného prostredia ale aj prevencie pred rizikami; zároveň

¹ MVRR SR (Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky). *Národný strategický referenčný rámec Slovenskej Republiky na roky 2007-2013 (NSRR)*. Bratislava 2007, str.67.

aj podporou adaptability pracovníkov a podnikov a rozvojom trhov práce, ktoré budú zamerané na sociálne začleňovanie. ^[23]

Celá stratégia NSRR je založená na troch stanovených *strategických prioritách* a následne aj na ich *troch cieľoch*, ktoré sa bude snažiť za pomoci financovania projektov v programovom období 2007 – 2013 splniť. ^[23]

Tab. 1.1: *Tri strategické priority a ich ciele*

Strategická priorita	Cieľ strategickej priority
1. Infraštruktúra a regionálna dostupnosť	Zvýšenie vybavenia regiónov infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb
2. Vedomostná ekonomika	Rozvoj zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb
3. Ľudské zdroje	Zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby vedomostnej spoločnosti a zvýšenie sociálnej inklúzie rizikových skupín

Prameň: MVRR SR (Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky). *Národný strategický referenčný rámec Slovenskej Republiky na roky 2007-2013 (NSRR)*. Bratislava 2007, str. 74.

Stratégia NSRR SR stanovuje okrem strategických priorít aj tzv. *horizontálne priority* (HP), ktoré majú vplyv na ciele NSRR v 4-och oblastiach. Každá z horizontálnych priorít má zaistiť, aby bol dosiahnutý pre ňu definovaný cieľ, ktorý sa týka viacerých priorít NSRR SR. To znamená, na zabezpečenie nestačí len jeden operačný program, ale je potrebný koordinovaný prístup, ktorý bude pretínať viaceré špecifické priority alebo projekty. Horizontálne priority budú na základe svojho charakteru uplatnené v relevantných operačných programoch podľa nasledovnej tabuľky. ^[23]

Tab. 1.2: Štyri horizontálne priority NSRR SR - ich ciele a spôsob uplatnenia

Horizontálna priorita	Cieľ horizontálnej priority	Uplatnenie horizontálnej priority
A. marginalizované rómske komunity	Zvýšenie zamestnanosti a vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK a zlepšenie ich životných podmienok.	Komplexný prístup (integrácia projektov z viacerých OP)
B. rovnosť príležitostí	Zabezpečiť rovnosť príležitostí pre všetkých a predchádzanie všetkým formám diskriminácie	Princíp uplatňovaný pri každom projekte
C. trvalo udržateľný rozvoj	Zabezpečenie environmentálnej, ekonomickej a sociálnej udržateľnosti ekonomického rastu	Princíp na úrovni strategického cieľa NSRR
D. informačná spoločnosť	Rozvoj inkluzívnej informačnej spoločnosti	Integrovaný prístup (interoperabilita informačných systémov verejnej správy a zavádzanie e-služieb v operačných programoch)

Prameň: MVRR SR (Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky). *Národný strategický referenčný rámec Slovenskej Republiky na roky 2007-2013 (NSRR)*. Bratislava 2007, str. 86.

V oblasti cieľov kohéznej politiky EU budú prostredníctvom *11-nástich operačných programov* implementované ciele, priority a stratégie NSRR SR. Z daných 11-nástich operačných programov je:

- ❖ *6 určených pre cieľ Konvergencia*, pričom 4 operačné programy sú spolufinancované z ERDF a pokrývajú celé Slovensko okrem Bratislavského kraja (jedná sa o tieto operačné programy: Regionálny operačný program, Informatizácia spoločnosti, Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, Zdravotníctvo) a 2 operačné programy sú spolufinancované z ERDF aj z KF a pokrývajú celé Slovensko vrátane Bratislavského kraja (jedná sa o tieto operačné programy: Doprava a Životné prostredie).
- ❖ *3 operačné programy sú spoločné pre obidva ciele* (pre cieľ Konvergencia aj pre cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť) a pokrývajú celé Slovensko vrátane Bratislavského kraja, pričom 1 OP je spolufinancovaný z ERDF (Výskum a vývoj) a 2 OP sú spolufinancované z ESF (Zamestnanosť a sociálna inklúzia, Vzdelávanie).
- ❖ *OP Technická pomoc* je stanovený pre cieľ Konvergencia a pokrýva všetky horizontálne aktivity spoločné pre všetky OP (to znamená, že sa nemôžu týkať

implementácie len 1 OP) a za tieto aktivity nesie zodpovednosť centrálny koordinačný orgán pre NSRR. A k tomu je ešte v každom OP stanovená finančná čiastka na technickú pomoc pre *špecifické aktivity*.

- ❖ *OP Bratislavský kraj* je určený pre cieľ *Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť* a je spolufinancovaný z ERDF. ^[23]

4. augusta 2006 Európska komisia rozhodla, ktoré regióny môžu čerpať finančné prostriedky. Zároveň stanovila rozpis ročných finančných prostriedkov pre každý členský štát a na každý cieľ kohéznej politiky EÚ. Nasledujúca tabuľka zobrazuje rozdelenie finančných zdrojov pre Slovensko. ^[23]

Tab.1.3: Alokácia finančných zdrojov podľa cieľov kohéznej politiky EÚ pre Slovensko na programové obdobie 2007 – 2013

Ciele kohéznej politiky EÚ	Fondy EÚ	Finančná alokácia pre Slovensko na daný cieľ kohéznej politiky EÚ v EUR v bežných cenách
Konvergenca	ŠF + KF	10 911 601 421
	ŠF	7 012 862 858
	KF	3 898 738 563
Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť	ŠF	449 018 529 (122 603 156 + transfer z cieľa Konvergenca na výskum a vývoj 326 415 373)
Európska územná spolupráca	ŠF	227 284 545
Spolu	ŠF + KF	11 587 904 495

Prameň: MVRR SR (Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky). *Národný strategický referenčný rámec Slovenskej Republiky na roky 2007-2013 (NSRR)*. Bratislava 2007, str. 128.

Ďalšia tabuľka zobrazuje rozdelenie finančných zdrojov na roky 2007 až 2013 pre každý OP.

Tab.1.4: Rozdelenie finančných zdrojov (zo ŠF a KF) pre operačné programy na programové obdobie 2007 – 2013 (v EUR, bežné ceny)

NSRR - Príspevok ES (v EUR, v bežných cenách)		
Operačný program	Fond	Celkom
ERDF a KF		
Regionálny OP	ERDF	1 445 000 000
OP Životné prostredie	ERDF+KF	1 800 000 000
	ERDF	230 756 935
	KF	1 569 243 065
OP Doprava	ERDF+KF	3 206 904 595
	ERDF	877 409 097
	KF	2 329 495 498
OP Informatizácia spoločnosti	ERDF	993 095 405
OP Výskum a vývoj (vrátane presunu na výskum a vývoj)	ERDF	1 209 415 373
OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	ERDF	772 000 000
OP Zdravotníctvo	ERDF	250 000 000
OP Technická pomoc	ERDF	97 601 421
OP Bratislavský kraj	ERDF	87 000 000
ESF		
OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	ESF	881 801 578
OP Vzdelávanie	ESF	617 801 578
Spolu všetky fondy NSRR 2007 - 2013		11 360 619 950
Spolu ERDF		5 962 278 231
Spolu KF		3 898 738 563
Spolu ESF		1 499 603 156
EAFRD a EFF		
EAFRD (Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka)		1 969 418 078
EFF (Európsky fond pre rybné hospodárstvo)		13 688 528

Prameň: MVRR SR (Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky). *Národný strategický referenčný rámec Slovenskej Republiky na roky 2007-2013 (NSRR)*. Bratislava 2007, str. 129.

Legislatívna podpora pre strategické plánovanie

Základom legislatívy pre eurofondy sú 2 zákony. Od 1. januára 2009 nadobudol účinnosť zákon č. 528/2008 Z.z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva a zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja.^[20]

Cieľom novej právnej úpravy zákona o podpore regionálneho rozvoja je podpora najmenej rozvinutých regiónov a to prostredníctvom zlepšovania podmienok, ktoré by zabezpečili ich ekonomický rast aj zamestnanosť, a tým by zaistili aj zvýšenie ich konkurencieschopnosti v oblasti európskeho hospodárskeho priestoru. To znamená, že táto nová právna úprava dáva dôraz nielen na regionálnu, ale aj na miestnu úroveň a tým sa vytvára priestor k nadviazaniu komunikácie medzi orgánmi štátnej správy, regionálnej a miestnej samosprávy a to napomáha k účinnému využitiu verejných zdrojov, ktoré sú určené na rozvoj regiónov. Podstatou tohto zákona je teda odstránenie alebo zmiernenie nepriaznivých rozdielov a to na úrovni hospodárskeho, sociálneho a územného rozvoja regiónov. Zároveň má zaistiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov pri zvyšovaní ekonomickej výkonnosti, konkurencieschopnosti regiónov a rozvoji inovácií v regiónoch, ale aj pri zvyšovaní zamestnanosti a životnej úrovne obyvateľov v regiónoch. Tento zákon zároveň stanovuje základne pojmy a ciele týkajúce sa podpory regionálneho rozvoja, vymedzuje zdroje financovania, ustanovuje základné dokumenty pre podporu regionálneho rozvoja a pri samotnej realizácii regionálneho rozvoja zákon stanovuje aj pôsobnosť orgánov štátnej správy, vyšších územných celkov, obcí a iných subjektov územnej spolupráce (jedná sa hlavne o euroregióny, integrované siete regionálnych rozvojových agentúr, ale aj o právnické osoby zriaďované na rôzne účely).^[25]

Zákon o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva umožňuje aplikovanie príslušných nariadení Európskeho spoločenstva na území SR a tento zákon ustanovuje legislatívne podmienky pre koordináciu, riadenie, implementáciu a kontrolu opatrení, ktoré sú financované z fondov Európskeho spoločenstva. Tým bol vytvorený systém riadenia a kontroly pomoci a podpory poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva pri súčasnom vymedzení postavenia a právomocí subjektov, ktoré sa zúčastňujú tohto procesu, teda postavenia a právomocí vlády SR, ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy i samosprávnych krajov. Zákon upravuje aj práva a povinnosti žiadateľov o nenávratný finančný príspevok, prijímateľov nenávratného finančného príspevku a partnerov,

ktorí sa spolupodieľajú na príprave projektu so žiadateľom a realizácii projektu s prijímateľom. [20]

Metodická podpora pre strategické plánovanie

Zo začiatku sa na Slovensku pri zavádzaní strategického plánovania obcí využívali väčšinou zahraničné metodiky, ktoré majú odlišné špecifiká ich použitia, ale aj tak sa využívali bez problémov. Tieto špecifiká spočívajú v rozdielnych možnostiach financovania, hlavných problémov obce a iné. Príkladom týchto zahraničných metodík sú najmä metodika Kanadského urbanistického inštitútu ale aj metodika vyvinutá americko-českou spoločnosťou Bergman Group. Dokonca aj metodika Miestna agenda 21 je založená na zahraničných vzoroch. Až v roku 2004 bola Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky vytvorená metodika, ktorá popisuje postup pre tvorbu programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Aj niektoré slovenské neziskové spoločnosti zaoberajúce sa touto témou vydali vlastné metodiky. Patrí medzi ne CEPA alebo Enterplan. [3]

Metodiky používané slovenskými obcami a mestami:

1. Metodika vytvorená Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky – bola vydaná ako oficiálna príručka pre tvorbu PHSR, ale jej využitie nie je povinne stanovené zákonom, ale aj tak je najviac využívaná. Jedným z jej mínusov je, že odborná verejnosť má k nej námietky a to preto, že bola vytvorená bez širšej diskusie. Podstatným nedostatkom je až nadmerný dôraz na fiškálne plánovanie a zabudnutie na úlohu spoluúčasti spoločnosti. Vytvára sa tak dojem, že PHSR je iba finančný plánovací dokument na získanie eurofondov.
2. Metodika vytvorená spoločnosťou Berman Group – bola vytvorená v USA a na Slovensku ju mestá uplatňujú v partnerstve s inštitúciou Academia Istropolitana Nova. Jej základom je proces strategického plánovania, ktorý je založený na spolupráci s významnými miestnymi aktérmi. Celá metodika zahŕňa 8 krokov, pričom komisia strategického rozvoja vykonáva proces plánovania a odborní konzultanti iba riadia jej činnosť. Podľa autorov je táto metodika súca len pre mestá, ktoré majú 10 až 100 tisíc obyvateľov.
3. Príručka pre mikroregióny a obce pri príprave PHSR – je založená na skúsenostiach získaných z praxe a za základ považuje metódu komunitného plánovania.

4. Metodika vytvorená Kanadským urbanistickým inštitútom – predstavuje určitý typ verejného strategického plánovania. Metodika kladie dôraz na techniky skupinovej práce a skupinového vedenia. Veľmi podrobne interpretuje základ strategického plánovania, ale jej nedostatkom sú mnohé nepresnosti v preklade termínov.
5. Metodika vytvorená Regionálnym environmentálnym centrom (REC) – využíva metódy na podporu udržateľného rozvoja a Miestnej Agendy 21. Obsahuje výklad princípov a postupov strategického plánovania s konkrétnymi príkladmi.
6. PHSR, Metodické tézy – publikácia od CEPA (Centrum pre podporu miestneho aktivizmu). Porovnáva vnútorné metodiky rôznych organizácií a jej výhodou je stručnosť, výstižnosť a zrozumiteľnosť podania podstaty plánovacích techník a plánovacieho procesu.^[3]

1.5 Integrované a priestorové plánovanie

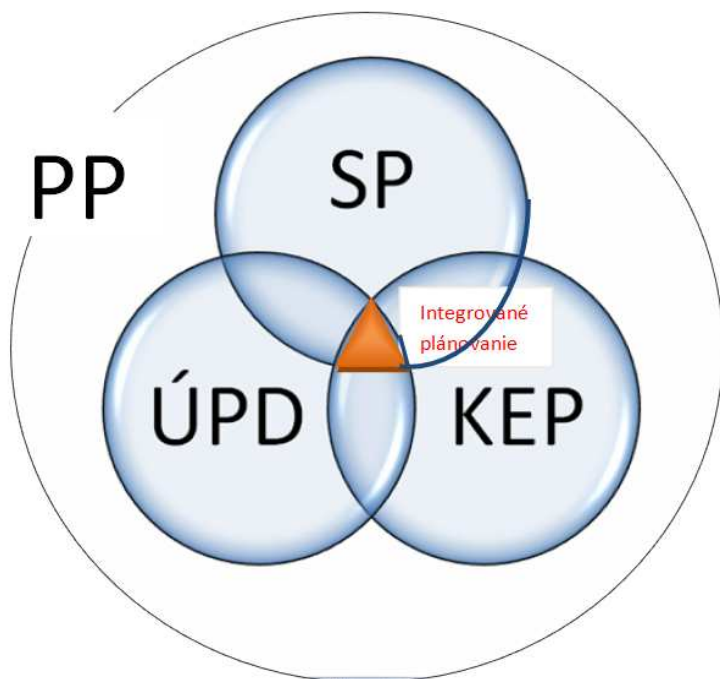
Pre vidiek je typická značne rozdrobená sídelná štruktúra na mnoho malých obcí, preto tu strategické plánovanie nemôže fungovať izolovane, to znamená osamote pre každú obec zvlášť a ani oddelene od ostatných dokumentov plánovania. Najskôr obce využívali hlavne územné plánovanie, neskôr bolo na Slovensku zavedené aj sociálno-ekonomické plánovanie a preto bolo potrebné zladit' vzťahy a väzby týchto systémov.

Priestorové plánovanie na Slovensku je založené na troch pilieroch, ktorými sú strategické, územné a krajinno-ekologické plánovanie (vid' obr.1.2). Jedná sa o navzájom prelínajúce sa a dopĺňajúce sa plány dlhodobého rozvoja územia. Priestorové plánovanie zastrešuje všetky aktivity plánovania v území, preto je potrebné presné stanovenie kompetencií a zodpovednosti u každého piliera, ale zároveň aj u konkrétnych dokumentoch plánovania.

V dnešnej dobe je integrované plánovanie na Slovensku často používaný a moderný termín. Využíva sa všade tam, kde sú spolu spájané odlišné postupy alebo názory. Na Slovensku sú obidva druhy plánovania, ako integrované, tak aj priestorové, len v počiatkoch, preto je potrebné ich presne vymedzenie, aby nedochádzalo k zámene alebo k nepochopeniu. Za jadro celého systému plánovania sa pokladá integrované plánovanie v území (vid' obr.1.2). Toto jadro predstavuje akýsi bod, v ktorom dochádza k prelínaniu jednotlivých dokumentov

plánovania. Z tohto poňatia integrovaného plánovania plyní pár výhod. Hlavnou je to, že napomáha vytvoreniu synergických efektov, ktoré vytvárajú dôležitý predpoklad pre komplexný a vyvážený rozvoj, ale aj pre dlhodobý rozvoj územia. Tým, že sa nachádza v strede, tak každý plánovací dokument na neho narazí, preto každý tento dokument musí riešiť a zároveň aj s ním určitým spôsobom vyjadrovať súhlas. Ďalšími výhodami sú, že pomáha pri definovaní potenciálu, v danom území určuje rozhodujúce problémy a sily sa snaží sústrediť na dôležité faktory. U zainteresovaných činiteľoch je jeho cieľom dosiahnutie dohody a nie kompromisu, k čomu mu napomáha fakt, že je prienikom rôznych postojov a názorov. Súčasťou integrovaného plánovania by mali byť všetky podstatné subjekty, ktoré sú úzko spojené s daným územím a svojim konaním ho ovplyvňujú. Druhou skupinou, ktorá by sa mala podieľať na integrovanom plánovaní, sú externé subjekty, ktoré by mali poskytnúť vedomosti, skúsenosti, riešenia ale hlavne objektívny nadhľad. ^[3]

Obr.1.2: Integrované a priestorové plánovanie na Slovensku

Prameň: DOBRUCKÁ, L. a kol. *Strategický rozvojový plán obce*. 1. vyd. Bratislava: Peter Mačura-PEEM, 2007, str. 116.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (PHSR) sa považuje za základný programový dokument a plní funkciu podpory regionálneho rozvoja a to na miestnej úrovni. Tento dokument má nadväznosť na náležité strategické, ale aj programové dokumenty týkajúce sa podpory regionálneho rozvoja na krajskej a na národnej úrovni. Krajskú úroveň

rozvoja predstavuje dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja“ (PRSK). Národná úroveň je zasa prezentovaná dokumentom „Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky“. [15]

PHSR je jedným z nástrojov plánovania, ktorý je založený práve na *strategickom plánovaní*. Tento program by mal byť základom stratégie obce a preto ho využíva neustále viac miestnych samospráv. Na Slovensku, ale aj v EU tento dokument poznáme pod spoločným úradným názvom *program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/mesta* (skrátene program rozvoja). V praxi sa však možno stretnúť aj s inými označeniami, tými najčastejšími sú plán/koncepcia (hospodárskeho a sociálneho) rozvoja obce/mesta, strategický plán a stratégia rozvoja. Za podstatný predpoklad sa považuje fakt, že finálny dokument ale aj celý postup musí byť založený na princípoch strategického plánovania. Dôležitá je tá skutočnosť, že ak sa chce obec alebo mesto uchádzať o peňažné prostriedky z fondov, je veľmi rozhodujúce, aby sa pridržali označenia "Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja". [11]

PHSR obce sa považuje za strednodobý respektíve strategický rozvojový plán, pretože sa väčšinou vyhotovuje na obdobie 7 až 10 rokov, ale v niektorých prípadoch však býva spracovávaný aj na dlhšie obdobie. Základným cieľom PHSR je vytvoriť konkrétnu predstavu o smerovaní obce, ktorá by zároveň interpretovala ekonomické a sociálne záujmy jej občanov. Dokument by mal obsahovať tri hlavné časti a to analytickú, strategickú a nakoniec implementačnú. Zodpovednosť za jeho vyhotovenie a realizáciu preberá obec. Dokument je akýmsi predstaviteľom názorov, ale aj predstáv vedenia obce a obyvateľov o smerovaní rozkvetu obce a zároveň je nositeľom rozvojovej politiky obce. Obec, ktorá zhotovuje PHSR, dáva najavo, že sa zaujíma o svoju budúcnosť, ale aj o zajtrajšok svojich občanov. Dokument predstavuje aktívny nástroj riadenia rozvoja, ktorého základom je iniciovanie nutných a potrebných zmien, pričom dôsledne určenie priorít rozvoja umožní obci uskutočniť dlhodobý rozvoj, ktorý bude založený na cielenej stratégii a nie na nečakaných a nezosúladených rozhodnutiach. To znamená, že tento dokument by mal mať charakter otvorenej a flexibilnej koncepcie, ktorá dokáže zareagovať na aktuálne zmeny základných predpokladov. A ak má byť PHSR naozaj živým dokumentom, tak by sa mal podľa vopred stanovených pravidiel dopĺňať a aktualizovať. [21]

Dôležité je to, aby bol program rozvoja súčasne v súlade so stanovenými plánmi štátu, vyššieho územného celku, mikroregiónu a poprípadne aj s rezortnými stratégiami, zámermi

ochrany životného prostredia, kultúrneho dedičstva a podobne. A preto by to určite nemal byť rozvojový program jedného starostu alebo vedenia obce stanoveného na jedno volebné obdobie. Z tohto plynie, že hlavnou úlohou PHSR je zaistenie kontextu rozvoja obce a to bez ohľadu na to, kto je momentálne pri moci. Častým problémom je, že zástupcovia obcí a miest posudzujú PHSR a jeho tvorbu iba za nejakú prekážku svojho úsilia, aby získali podporu z verejných prostriedkov. Obec a jej občania by mali pochopiť, že tvorba vlastného rozvojového programu vytvára pre všetkých aktérov veľkú príležitosť, ako zistiť, čo sa v obci chystá, ale aj to, kto to organizuje. Popri tom môžeme práve tvorbu PHSR pokladať za prvý krok k začatiu dialógu, diskusie alebo aj spolupráce medzi aktérmi miestneho rozvoja, ktorí sú neraz izolovaní. Preto by mal byť program rozvoja záverom premysleného, nezávislého a demokratického procesu, do ktorého by sa mali aktívne zapojiť všetci významní spoločenský partneri na úrovni obce ako sú spoločnosť, verejná administratíva, podnikatelia a mimovládne organizácie. Takto vyhotovený dokument si môže získať širokú miestnu podporu a môže sa tak stať prospešným prostriedkom, ktorý koordinuje najdôležitejšie súkromné a verejné rozvojové zámery, ale aj nástrojom na získavanie prostriedkov, ktoré sú potrebné na ich realizáciu. ^[11]

Program rozvoja predstavuje komplexný dokument, ktorý poskytuje súhrnný pohľad na rozvoj obce zaoberajúci sa detailnejšie ekonomickými a sociálnymi hľadiskami. Zásluhou tohto komplexného prístupu vzniká u PHSR potenciál zastrešovať aj iné plánovacie dokumenty a to hlavne územný plán obce, ale aj rôzne odvetvové koncepcie aj na miestnej úrovni, príkladom toho sú program rozvoja bývania, program odpadového hospodárstva a iné. Tým PHSR vyplňa aj medzeru vytvorenú systémom územného plánovania, ktorý sa zameriava na riešenie fyzického rozvoja územia a to tak, že určuje plochy pre výstavbu, reguluje funkčné využitie územia a iné. Dôležitosť je v tom, aby si obec určila priority a hlavné ciele a zároveň aby si stanovila prvoradé trendy v oblasti finančnej a politickej podpory a to tak, aby bol vytvorený oporný pilier pre ďalšie plánovanie. ^[19]

1.6.1 Vzťah medzi ďalšími koncepčnými dokumentmi a PHSR

Pre obec sa PHSR nepokladá za záväzný dokument, na rozdiel dajme tomu od územného plánu. Dokonca zákon o podpore regionálneho rozvoja priamo nestanovuje, aby PHSR obce nadväzoval aj na ďalšie koncepčné dokumenty. Ale aj napriek tomu má veľký význam hľadať a určiť túto nadväznosť. Na Slovensku používané koncepčné a plánovacie

dokumenty, ktoré sú v určitej miere navzájom prepojené a pospájané, môžeme rozdeliť do štyroch oblastí:

- 1) *sociálno-hospodárske plánovanie* – národnú úroveň zastupujú Národný rozvojový plán, operačné programy, jednotné programové dokument a iné. Regionálnu úroveň reprezentujú PHSR samosprávnych krajov a obcí, rozvojové stratégie mikroregiónov a iné.
- 2) *územné plánovanie* – túto oblasť reprezentuje Koncepcia územného rozvoja Slovenska, územné plány regiónov, obcí a zón a iné.
- 3) *sektorové plánovanie* – do tejto oblasti patria rezortné stratégie, koncepcie a programy (napr. Národný plán zamestnanosti, Národný environmentálny akčný plán, energetická koncepcia a iné).
- 4) *technické plánovacie opatrenia* – túto oblasť reprezentujú investičné zámery, návrhy realizačných projektov a iné. ^[11]

Väčšina týchto dokumentov patrí medzi strednodobé dokumenty, ktoré sa zhotovujú na obdobie 5 až 10 rokov, ale výnimku tvoria územné plány, ktoré sa vypracovávajú na dlhšiu dobu a to 15 až 20 rokov. V praxi môžu byť tieto dokumenty navzájom prepojené, alebo môžu byť dokonca vo vzájomnom konflikte. Tieto dokumenty môžu mať aj odlišnú štruktúru a akosť, lebo na ich tvorbe sa podieľajú rozdielne rezorty, orgány a inštitúcie. Dôležitou skutočnosťou je to, že PHSR vytvára aj základ pre tvorbu územnoplánovacej dokumentácie a to vtedy ak ňou obec nedisponuje, alebo ju príbežne neaktualizuje. Územnoplánovacia dokumentácia by mala byť obnovovaná každé štyri roky, ale najskôr by mal byť zhodnotený súčasný PHSR, či je možná jeho realizácia. ^[11]

Z právneho hľadiska PHSR predstavuje koordinačný dokument, ktorý nemá povahu všeobecne záväzného nariadenia. Vypracovaním programu rozvoja obec splní jeden z hlavných princípov, ktoré stanovila regionálna politika Európskej únie a konkrétne je to princíp programovania. Základom tohto princípu je to, že obec musí mať vypracované programové dokumenty, aby mohla získať podporu zo zdrojov Európskej únie a práve PHSR plní túto úlohu na miestnej úrovni. Aby obec získala kapitálovú podporu zo štrukturálnych fondov, musí obec okrem vytvorenia PHSR, ešte zvyčajne dokázať, že existuje súlad daného programu s regionálnou a lokálnou stratégiou. ^[19]

Vzťah medzi PHSR obce a stratégiou rozvoja mikroregiónu

Tento vzťah je veľmi významný, pretože obec je súčasťou stratégie rozvoja mikroregiónu. Často sa môžeme stretnúť s tým, že nejaká obec sa snaží zoskupiť s susednými obcami a vytvoriť tak PHSR pre skupinu obcí alebo pre mikroregión. Hlavným dôvodom tohto konania je to, že obce nedisponujú dostatkom financií, času, potenciálu alebo aj odborníkov na vyhotovenie svojho vlastného PHSR. Podstatným nedostatkom tohto počínania je však fakt, že zákon o podpore regionálneho rozvoja č.503/2001 Z.z. pozná iba PHSR obce alebo samosprávneho kraja, ale vôbec nie mikroregiónu. Navyše mikroregiónom zvyčajne chýbajú samosprávne orgány, tak že ich PHSR nemá kto odobriť a bežným problémom je aj zaopatrienie dostatku peňazí na spolufinancovanie projektov, ktoré sú obsiahnuté v akčnom pláne. V tomto prípade by vhodným riešením mohlo byť vytvorenie a schválenie PHSR skupín obcí alebo mikroregiónu obecnými zastupiteľstvami a za veľmi dôležité sa na úrovni mikroregiónu pokladá presne stanovenie zodpovednosti za peňažnú a riadiacu oblasť projektu.

Tieto dôvody dokazujú, že je vhodné rozlišovať dve úrovne rozvojových plánov. Preto sa na úrovni obce hovorí o PHSR obce založenom na politickej podpore volených zástupcov. A potom na úrovni mikroregiónu sa hovorí o stratégii rozvoja mikroregiónu, ktorú vyladzuje a koordinuje orgán, na ktorý je právomoc delegovaná zástupcami partnerských obcí. Preto je podstatné, aby všetky obce tvoriace daný mikroregión, sladili svoje programy rozvoja a zabezpečili ich nadväznosť. To znamená, že je nevyhnutná podnetná a účinná spolupráca a komunikácia medzi obcami. A na tom by mohlo byť založené plánovanie súčasnej prípravy PHSR a stratégie rozvoja mikroregiónu. ^[11]

1.6.2 PHSR obce a jeho rozsah a štruktúra

PHSR by mal zahŕňať analytickú časť obsahujúcu analýzu hospodárskeho a sociálneho prostredia obce a SWOT analýzu. A potom na základe tejto analýzy sú určené strategické ciele rozvoja, taktiež projektové zámery a nakoniec sú vybraté priority aktivít. Základnou funkciou PHSR je dôsledné určenie spoločných základných problémov v oblasti hospodárskeho a sociálneho rozvoja konkrétnej oblasti a následne stanovenie opatrení vedúcich k riešeniu týchto problémov. Program musí byť jasný, stručný a poľahky čitateľný. A to z dôvodu, že neraz tento dokument využívajú aj obyvatelia obce, ktorí väčšinou

nevenujú pozornosť čítaniu dlhých, komplikovaných a nezreteľných textov, ktoré sú navyše plné cudzích slov a termínov. PHSR obce by mal zahŕňať tieto 4 časti:

- a) **Úvodná časť** – základná orientácia užívateľov tohto dokumentu.
- b) **Analytická časť** – skladá sa zo *situačnej analýzy* a *SWOT analýzy*.
- c) **Strategická časť** – skladá sa z formulovania vízie a strategických cieľov.
- d) **Implementačná časť** – tvorená akčným plánom doplneným časovým harmonogramom a druhou časťou je návrh kapitálového a organizačného zabezpečenia. ^[11]

Viac o jednotlivých častých vid' Bakalárska práca.

1.6.3 Tvorba programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

Proces tvorby PHSR sa dá rozdeliť na 3 základné fázy:

1. *iniciácia* – podstatou tejto fázy je riešiteľský tím a jeho zostavenie, pretože kvalita výsledného dokumentu je závislá od rôznorodosti názorov a pohľadov členov tímu. Preto je podstatné, aby bol tím zložený zo zástupcov obce, ale aj z externých odborníkov a verejnosti a aby ich profesie pokrývali, čo najviac odborov v problematike ekonomického, sociálneho, prírodného, územného a kultúrohistorického rozvoja. Hlavnú úlohu má na starosti koordinátor tímu. Následne je podstatný zber údajov a zároveň ich analýza. Dôležitá je hĺbka analýz, ich nadväznosť, ale aj vývoj faktorov v čase. Analýza by mala byť kvalitne spracovaná a následne prezentovaná aj ostatným členom tímu a to prostredníctvom odporúčaní.

2. *určenie spôsobu akým bude dosiahnutá stanovená vízia* – táto fáza by mala začať stretnutím kompletného tímu v konkrétnej obci. Toto stretnutie by malo trvať minimálne 3 dni, pretože výsledkom by mali byť všetky strategické kategórie ako sú stratégia, poslanie, vízia, ciele, identita, filozofia, partneri obce a konkurenčná výhoda. Dôraz sa kladie na komunikáciu medzi členmi tímu a tým aj na vytvorenie čo najväčšieho počtu nápadov a názorov. Následný krok môže prebiehať už aj individuálne a jeho podstatou je spájanie nápadov a ich zladenie, tak aby bol synergický efekt čo najväčší. Následne by mali byť

zapojení do procesu aj obyvatelia obce a podstatne skupiny v obci, ktoré majú záujem zapojiť sa do tohto procesu. Dokončenie strategického plánu by malo zasa prebehnúť za účasti celého tímu a obyvateľov v danej obci. Následná diskusia by mala ostať na strategickej úrovni, nápady by sa mali zapísať a preniesť do plánov.

3. *vyhotovenie výstupných dokumentov* – výsledným dokumentom je strategický plán obce (PHSR). U tohto dokumentu nie je podstatná štruktúra, ale stanovenie dlhodobého strategického smerovania obce. Mali by tu byť aj možnosti realizácie daných navrhovaných aktivít. Súčasťou tohto dokumentu by mal byť aj marketingový plán obce, ktorý by mal zviditeľniť obec. ^[4]

1.6.4 Pravidelne monitorovanie a aktualizácia u strategického plánu

V súčasnej dobe sa v managemente do popredia dostáva controlling, ktorý nepredstavuje len vylepšenie kontroly, ale je to zároveň nová koncepcia zasahujúca do managementu organizácií. Základom controllingu je pomôcť manažérom vylepšiť ich rozhodovanie a predovšetkým zvýšiť kvalitu rozhodovania pri plánovaní a to zladením kontroly a plánovania. Controlling by mal obsahovať stanovenie cieľov, získavanie informácií na podporu rozhodovania a následne ich spracovanie, neustála kontrola vytýčených cieľov a plánov porovnávaním skutočnosti s plánom a následná analýza príčin odchýlky. Preto je podstata monitorovania činností pri plnení strategického plánu obce založená na porovnaní skutočného plnenia so stanoveným plánom a taktiež v stanovení odchýlok reality od plánu. Dôležité je zistiť príčinu odchýlok a zabezpečiť ich nápravu. Okrem toho je potrebné venovať pozornosť aj zvratom v smerovaní vývoja obce, zmenám externých podmienok rozvoja, ale aj novým potrebám obyvateľov obce. Pre presné monitorovanie toho, ako je plán plnený, je potrebné stanoviť merateľné ukazovatele a na to sú vhodné hlavne kvantitatívne ukazovatele, pretože podľa ich hodnôt sa dá presne určiť úspešnosť plnenia stanovených úloh. Ďalej je vhodné vytvoriť pracovnú skupinu, ktorej by bola delegovaná úloha monitorovania. Táto skupina by sledovala plnenie plánu, hodnotila realizáciu a odsúhlasovala zmeny, tzn. že, by bola zodpovedná za implementáciu stanoveného strategického plánu. ^[4]

1.6.5 Finančné zabezpečenie realizácie plánov

Mnohé projekty, ktoré zabezpečujú rozvoj obce, sú finančne náročné a preto je potrebné stanoviť zdroje zabezpečujúce ich realizáciu. Financie môžu byť z troch základných zdrojov a to:

1. *Z verejných zdrojov* – tieto finančné prostriedky väčšinou stačia na realizáciu projektov, ktoré sú finančne nenáročné. Pre veľké projekty sú potrebné aj investície z externých zdrojov. Ale obce majú len veľmi malú možnosť získať granty zo štátneho rozpočtu. Môžu využiť Environmentálny fond, Štátny fond rozvoja bývania alebo možnosť financovania kultúrnych alebo športových projektov samosprávnym krajom. Možnosťou je aj čerpanie financií zo slovenských fondov, nadácií a neziskových organizácií prostredníctvom konkrétnych obecných subjektov ako sú škola, kultúrnych spolkov a podobne. Ďalšou možnosťami sú dlhodobé financovanie z rozpočtu, bankový úver alebo spoluúčasť súkromného sektora.
2. *Zo súkromných zdrojov* – najjednoduchšia forma investovania. Projekty financované týmto spôsobom väčšinou prinášajú pracovné miesta, zvyšujú vzdelanosť obyvateľov, zvyšujú kvalitu služieb v obci. Investor sa orientuje u projektoch hlavne podľa ziskovej návratnosti. Dôležité je, aby pri realizácii projektu, investor dokázal akceptovať aj stratégiu obce.
3. *Z fondov EU* – cieľom európskej regionálnej ekonomiky je vyrovnanie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi. Viac o konkrétnych operačných programoch a finančných prostriedkoch pojednáva podkapitola 1.4.3 strategické plánovanie na Slovensku.
4. *Využitím strategických partnerstiev* – jedná sa o najúčinnnejší spôsob pre dlhodobý rozvoj obce. Na úrovni obcí a regiónov je možné vytvárať strategické partnerstvá s neobmedzeným počtom. Výhodou je spoločne zdieľanie nákladov, ľudského kapitálu ale aj rizika neúspechu. Plusom je aj vzájomne vzdelávanie sa, výmena informácií, či vytvorenie synergického efektu.
5. *Zaistenie budúceho vývoja prostredníctvom súčasných zdrojov* – jedná sa o pomoc a podporu podnikateľom v súčasnej dobe prostredníctvom vytvorenia vhodných podmienok pre začatie podnikania, pomocou pri riešení problémov a podobne

(príkladom je vybudovanie priemyselného parku). Na oplátku obec očakáva, že jej to v budúcnosti podnikateľa v určitej podobe vráti.^[4]

2 Popis súčasnej sociálno-ekonomickej situácie obce

Mojim cieľom je vytvoriť PHSR pre obec Stará Bystrica, preto je táto kapitola venovaná popisu momentálnej situácie v obci Stará Bystrica, kde je súčasným starostom PhDr. JUDr. Ján Podmanický.

2.1 Poloha a prírodné podmienky

**Obr.2-1: Erb obce
Stará Bystrica**

Prameň: OÚ Stará
Bystrica

Obec Stará Bystrica leží v severozápadnej časti Slovenska a patrí do regiónu Kysúc. Obec svojou polohou a administratívnym začlenením spadá do Žilinského samosprávneho kraja, pod okres Čadca a zaberá rozlohu o veľkosti 3691 ha. Obec leží na juhozápadnom okraji Slovenských Beskýd uprostred doliny Bystrice. Dolinou preteká obec Bystrica s mnohými prítokovými potôčkami. Nadmorská výška je v strede obce 484 m.n.m. a v obci sa pohybuje v rozmedzí od 440 do 1237 m.n.m.

Obec Stará Bystrica je hraničnou obcou s Poľskou republikou. Na západe susedí obec s obcou Klubina, na juhozápade s obcou Radôstka a na východe s obcou Nová Bystrica. Vzdialenosť centier obcí Nová Bystrica a Stará Bystrica je 5 km a vzdialenosť od krajského mesta Žilina je 38 km a vzdialenosť od okresného mesta Čadca asi 20 km. Z juhu je obec obklopená zalesnenou vrchovinnou, ktorá je súčasťou Kysuckých vrchov tvorených z druhohorných hornín a zo severu zase zalesnenou hornatinou, ktorá je súčasťou Slovenských Beskýd tvorených z treťohorného flyšu a v strednej časti sa nachádza odlesnená pahorkatina. Veľkú časť územia zaberajú lesy, ktoré sú prevažne ihličnaté. Typické sú hnedé lesné pôdy. Časť katastrálneho územia spadá pod CHKO Kysuce. Rastlinstvo tu má zastúpenie podhorským a horským vegetačným stupňom, dôležitou zložkou sú lúčne a pasienkové spoločenstvá. Živočíšstvo je zastúpené typickými predstaviteľmi horského a podhorského pásma Karpát. Bohaté je zastúpenie vtáctva s niektorými vzácnymi druhmi (dravce, sovy).

Obec má výhodnú polohu, lebo v blízkosti Starej Bystrice sa nachádza chránená prírodná rezervácia Veľká Rača, ale aj Skanzen vo Vychylovke, kde sa nachádza svetový unikát - úzkokoľajná železnica. Taktiež Vodné dielo v Novej Bystrici, či chránené prírodné

výtvary Vychylovské prahy a Vychylovské skálie. Neďaleko Starej Bystrice je aj obec, z ktorej pochádza legendárny slovenský hrdina Juraj Jánošíka, teda Terchová.

2.2 História obce, pamiatky, tradície a významné osobnosti obce

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1417, pričom listinu vydal nitriansky biskup Hinko v Bytči 22. mája 1417, v ktorej sa spomína Stará Dedina, čo by mala byť Stará Bystrica. V roku 1498 vznikla v obci colnica zabezpečujúca prechod do Poľska. V 16. storočí prebehlo valašské osídľovanie Starej Bystrice, pričom valasi sa venovali paseniu horského dobytku. V tomto období boli vytýčené aj hranice medzi panstvami Budatín a Strečno. Od roku 1662 sa obec spomína ako Vetus Besztercze a od roku 1773 zasa ako Bistrice.

V roku 1667 bol v obci za podpory palatína Fraňa Vešeléniho a Žofie Bošňákovej postavený prvý známy kostol, ktorý bol zasvätený sv. Michalovi. V roku 1767 vznikla v Starej Bystrici jediná železiareň v Trenčianskej župe, pričom železná ruda sa ťažila pod vrchom Bobovec (bohužiaľ jedinou spomienkou na to je miestny názov Hámer). Neskôr vznikla v obci (v Salajni) aj tehelná, ktorú postavil barón Sina. Tehelná produkovala tehly a škridle so značky BS (barón Sina). V roku 1784 mala obec 390 domov a 2264 obyvateľov. Od roku 1808 sa obec už spomína ako Stará Bystrica (maďarsky Óbeszterce).

Rok 1813 bol pre obec ťažký, pretože ju postihla povodeň, ktorá poškodila starý kostol a nachýlila ho na jednu stranu. Kostol bol dočasne opravený, ale bolo potrebné postaviť nový a z tohto obdobia pochádza aj mnoho náboženských pamiatok. V roku 1828 bolo v obci 389 domov a 2751 obyvateľov, ale nasledovali veľmi ťažké roky pre obec. V roku 1831 vypukla v obci cholera, pri ktorej zomrelo 209 ľudí. A v roku 1834 postihlo obec zase veľké sucho. Výsledkom bol odchod mnohých obyvateľov do Chorvátska, USA a ďalších krajín.

V roku 1892 bol v obci postavený nový kostol a ten stojí dodnes. V roku 1901 bola postavená aj synagóga, ktorá fungovala do roku 1941. Na konci 1. Svetovej vojny (december 1918) boli zrušené šľachtické a stavovské výsady. Obyvatelia sa po roku 1918 živili prácami v lese, poľnohospodárskymi prácami, drotárstvom, podomovým obchodom ale aj tkáčstvom. Začali vznikať pily, mlyny – rozvíjal sa drevársky priemysel.

Pred 2.svetovou vojnou vznikla na vrchu Černatín letecká pozorovateľňa, ktorá bola prepojená telefónom s poštou v strede obce. Vznikla tu aj skupina partizánov Morského,

Jefremova a Jaromova. 29. augusta 1944 vypuklo povstanie. 9.1.1945 Nemci zavraždili 11 účastníkov SNP. Boje v obci trvali 3 týždne a počas nich zhorelo 142 domov. Po vojne odišlo mnoho ľudí do obce Rovinky pri Bratislave a v roku 1953 bola od Starej Bystrice odčlenená osada Harvelka.

Zdroje: 1. <http://www.e-obce.sk/obec/starabystrica/2-historia.html>
2. http://www.starabystrica.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=39

Pamiatky obce

Kaplnky - na Lánoch (barokovo-klasicistická), ktorá je z roku 1828, kaplnka pri kostole tiež z roku 1828 a kaplnka u Slezákov z roku 1859.

Sochy Panny Márie pri kostole, v osade Kanderovci a Rusnákovci – sú zo začiatku 19. storočia (ľudová práca).

Kríže – kamenný pri kostole z roku 1884 a kríž na Nižných Lánoch.

Rímsko-katolícky kostol neogotický z roku 1892.

Ľudové domy – Ondrejkovci a u Šimaška.

Plastika svätého Jána Nepomuka.

Tradície

Medzi tradičné remeslá patria hlavne včelárstvo, umelecké stolárstvo (drevorezba), kováčstvo, ale aj výroba výšiviek.

Ľudovú kultúru oživujú hlavne združenia a spolky, ktoré boli založené v obci. Ľudovej hudbe sa venujú spolky FS Polianka, FS Bugánka a Starobystrický heligonkári. Veľmi dôležitú úlohu zohráva spolok Kysucký kultúrny kruh, ktorý sa venuje rozvíjaniu vzácneho duchovného a kultúrneho dedičstva Kysúc.

Významné osobnosti obce

MUDr. Karol Brančík (1842-1915) - lekár, prírodovedec, kráľovský radca, trenčiansky župan, spisovateľ, hudobný skladateľ, archeológ, filatelista a numizmatik.

2.3 Obyvateľstvo a demografické údaje

Základné štatistické dáta o obci (k 31.12. 2009 podľa štatistiky OÚ Stará Bystrica):

Počet obyvateľov: 2719

Počet mužov: 1394

Počet žien: 1325

Hustota zaľudnenia: 74 obyvateľov na km²

2.3.1 Vývoj počtu obyvateľov a domov v obci

Obec mala najviac obyvateľov v roku 1930, následne po 2. svetovej vojne došlo k výraznému poklesu obyvateľov. V nasledujúcich rokoch počet obyvateľov už len stúpал. Počet domov sa vyvíjal v závislosti od počtu obyvateľov. V budúcnosti sa dá predpokladať, že tento trend bude pokračovať, čo je dobrý predpoklad.

Tabuľka 2-1: Vývoj počtu obyvateľov a domov v obci od roku 1869 podľa sčítaní

Rok	Počet obyvateľov	Počet obývaných domov
1869	2742	-
1880	2684	450
1890	2601	392
1900	2720	430
1910	2656	431
1921	2767	501
1930	3032	550

Rok	Počet obyvateľov	Počet obývaných domov
1950	1499	296
1961	2328	363
1970	2339	421
1980	2420	521
1991	2527	598
2001	2628	617

Prameň: OÚ v Starej Bystrici.

2.3.2 Prirodzený a mechanický pohyb obyvateľstva

V nasledujúcej tabuľke je zobrazený prirodzený pohyb obyvateľstva Starej Bystrice (narodením a zomretím), ktorý signalizuje že celkovo dochádza k prirodzenému prírastku obce, čo veľmi pozitívny signál pre obec. Tabuľka zobrazuje aj mechanický pohyb obyvateľstva obce (prist'ahovaním a vyst'ahovaním), ktorý signalizuje, že postupne sa zvyšuje prírastok sťahovaním.

Súhrnne možno tak povedať, že počet obyvateľov v obci postupne rastie a dôkazom toho je aj rastúci celkový prírastok. Keďže celkový úbytok nastal vo vývoji pohybu obyvateľstva len v dvoch rokoch (2005 a 2006) a v ostatných rokoch bol zaznamenaný celkový prírastok, dá sa predpokladať, že rast počtu obyvateľov obce bude v budúcnosti pokračovať.

Tabuľka 2-2: Vývoj prirodzeného a mechanického pohybu obyvateľstva obce

Vývoj pohybu obyvateľstva obce Stará Bystrica od roku 2000								
Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
<i>stav k 1.1.</i>	2619	2639	2659	2667	2679	2676	2670	2699
<i>Živonarodení</i>	40	30	29	28	23	20	33	28
<i>Zomretí</i>	26	18	26	29	28	20	19	20
<i>Prirodzený prírastok/ úbytok</i>	14	12	3	-1	-5	0	14	8
<i>Prist'ahovaní</i>	32	40	37	34	27	37	31	45
<i>Vyst'ahovaní</i>	26	32	32	21	25	43	16	16
<i>Prírastok/ úbytok sťahovaním</i>	6	8	5	13	2	-6	15	29
<i>Celkový prírastok/ úbytok</i>	20	20	8	12	-3	-6	29	37
Stav k 31.12.	2639	2659	2667	2679	2676	2670	2699	2736

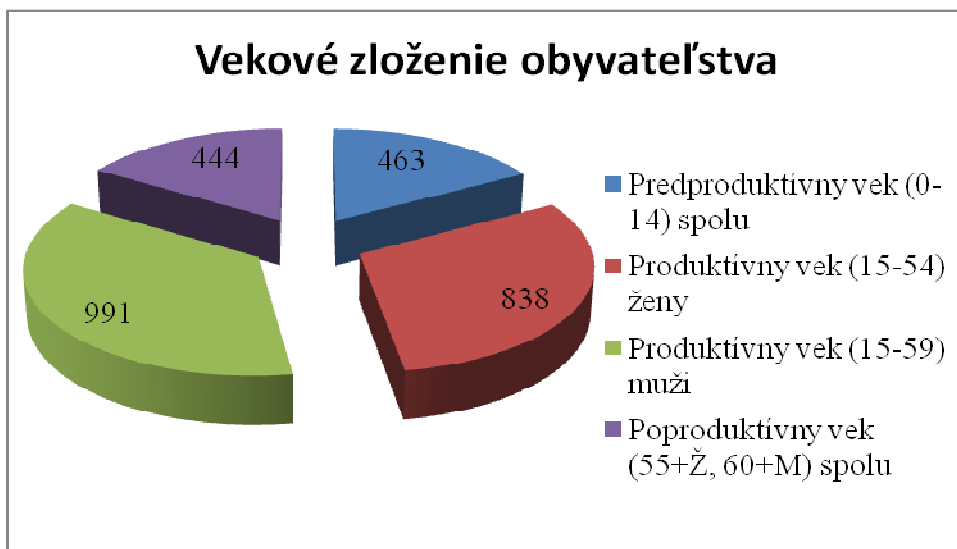
Prameň: Interné doklady OÚ Stará Bystrica

2.3.3 Vekové zloženie obyvateľstva

Ďalší graf zobrazuje zloženie obyvateľstva obce Stará Bystrica podľa veku na konci roka 2008. V predproduktívnom veku bolo 17% obyvateľstva (463 obyvateľov). V produktívnom veku bolo 67% obyvateľstva (1829 obyvateľov) a z toho bolo 838 žien a 991 mužov. V poproduktívnom veku bolo 16% obyvateľstva (444 obyvateľov).

Z tejto štatistiky vyplývajú pozitíva pre obec, pretože až 67% obyvateľstva obce je v produktívnom veku a podiel obyvateľstva zastúpeného v predproduktívnom veku je vyšší ako podiel obyvateľstva zastúpeného v poproduktívnom veku.

Graf 2-1: Štruktúra obyvateľstva obce podľa veku k 31.12. 2008

Prameň: ŠÚ SR.

2.3.4 Národnostná štruktúra obyvateľstva

Nasledujúci graf zobrazuje národnostnú štruktúru obyvateľov obce Stará Bystrica z posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001. Takmer 100% občanov sa hlásilo k Slovenskej národnosti, iba 3 ľudia sa hlásili k Českej národnosti.

Graf 2-2: Národnostná štruktúra obyvateľstva obce v roku 2001

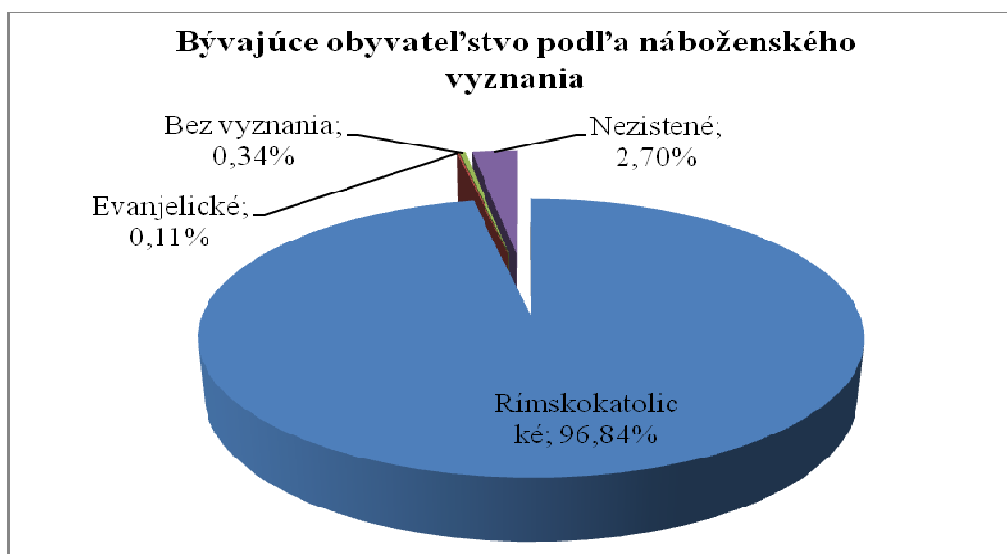

Prameň: ŠÚ SR. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2001.

2.3.5 Náboženská štruktúra obyvateľstva

V nasledujúcom grafe je zobrazená štruktúra obyvateľov obce Stará Bystrica podľa náboženského vyznania z posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001. Prevažná väčšina obyvateľstva, presne až 96,84% občanov, je rímskokatolíckeho vyznania. Iba 0,11% občanov je evanjelického vyznania a 0,34% je bez viery. Až 2,7% nebolo zistené.

Graf 2-3: Štruktúra obyvateľstva obce podľa náboženského vyznania

Prameň: ŠÚ SR. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2001.

2.4 Občianska vybavenosť

Obchod a ostatné služby

V obci existuje sieť maloobchodných prevádzok a služieb rôznorodého veľkostného rozsahu a s rôznym sortimentom. Obec má dobre vybudovanú sieť hlavne predajní potravín, ktoré dopĺňajú ďalšie služby:

- Pekáreň – predaj pečiva a cukrárenských výrobkov (2 zamestnanci).
- Potraviny ZELOMIX (2 zamestnanci).
- Zmiešaný tovar, drogéria, priemyselný tovar, suveníry (2 zamestnanci).
- Potraviny BIELY DOM (4 zamestnanci).
- Potraviny JEDNOTA (3 zamestnanci).
- Potraviny – malá predajňa (1 zamestnanec).
- Potraviny – malé pohostinstvo (1 zamestnanec).
- Kaderníctvo (1 zamestnanec).
- Minipotraviny (2 zamestnanci).

- Nákupné stredisko JEDNOTA – potraviny a priemyselný tovar (6 zamestnancov).
- Potraviny JEDNOTA (2 zamestnanci).
- Mäsiarstvo JEDNOTA (2 zamestnanci).
- Potraviny (2 zamestnanci).
- Pohrebné služby, predaj kvetov (2 zamestnanci).
- Požiarna zbrojnica a predaj vodoinštalačného materiálu (2 zamestnanci).
- Kamenárstvo , kancelária – príjem objednávok (1 zamestnanec).
- Predajňa pohonných hmôt (1 zamestnanec).
- Zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel.
- Pošta.
- Banka - Slovenská sporiteľňa, v obci má zriadený aj bankomat.

Výrobné a nevýrobné služby:

- Hotel BYSTRICAN – stravovacie služby v reštaurácii hotela pre 80 ľudí (10 zamestnancov).
- Reštaurácia ESPRESO (2 zamestnanci).
- Bistro (2 zamestnanci).
- Piváreň a vináreň PODKOVA (2 zamestnanci).
- Športový bar (2 zamestnanci).
- Bar v kultúrnom dome (2 zamestnanci).

Administratíva:

- OÚ Stará Bystrica.
- Rímsko-katolícky farský úrad.

Školstvo

V obci sa nachádza jedno dvojtriedne predškolské zariadenie, teda *materská škola*. V obci je taktiež *základná škola*, ktorá je umiestnená v troch objektoch. V novej škole v Starej Bystrici je umiestnených 12 tried pre žiakov 5. až 9. ročníka. V starej škole v Starej Bystrici je umiestnených 7 tried pre žiakov 1. až 4. ročníka. Celkovo má škola 21 tried, pričom priemerný počet žiakov v triede je 35 a celkový priemerný počet žiakov na škole je 735. Súčasťou areálu ZŠ je aj jedáleň, telocvičňa a taktiež bytovky. V súčasnosti sa dokončuje rekonštrukcia školských budov.

Za starou školou sa nachádza areál centra voľného času pre mladých prírodovedcov. V súčasnosti tu bolo vybudovaných 10 nových zrubových apartmánov, ktoré poskytujú ubytovacie kapacity pre 40 ľudí. Toto zariadenie je určené hlavne pre mimoškolské a voľno

časové aktivity, ale taktiež pre víkendové pobyty, školu v prírode a pre letné tábory. Súčasťou areálu je aj multifunkčné ihrisko, ale aj detské ihrisko.

Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť

V obci sú v prevádzke 4 lekárske ambulancie a to všeobecná, zubná, gynekologická a detská ambulancia. Nevýhodou je skutočnosť, že nie sú umiestnené v jednej budove, ale sú rozmiestnené až v troch budovách – v budove OÚ, v rodinnom dome a v budove pošty. V obci je zriadená aj lekáreň a to v budove OÚ.

Kultúra a spoločenské dianie

V obci sa nachádza nový kultúrny dom, ktorý má disponibilné priestory pre kultúrno-spoločenský život. Nachádza sa tu viacúčelová sála, kino, knižnica a klubové priestory. Súčasťou objektu je aj prvý Slovenský orloj.

Pre kultúrne spoločenské akcie slúži ako doplnkový priestor polyfunkčná (reštauračná) sála v hoteli Bystričan v centre obci.

Obec má aj knižnicu, ktorá disponuje 6355-imi knižničnými jednotkami. Taktiež kino, ktoré má 270 miest na sedenie.

Obec každoročne v júli usporadúva Oslavy zvrchovanosti na Rínku sv. Michala. Jedná sa o dvoj až trojdňový program, ktorého súčasťou je futbalový turnaj o pohár obce Stará Bystrica, hasičský turnaj „O pohár starostu obce“, vystúpenia folklórnych súborov a taktiež rockových skupín. Program vždy vyvrcholí slávnostným zapálením Vatry zvrchovanosti.

V obci funguje mnoho združení a spolkov:

- DHZ Stará Bystrica;
- TJ Pokrok Stará Bystrica;
- TJ FK Stará Bystrica;
- Slovenský zväz včelárov;
- Kysucký kultúrny kruh;
- Poľovnícke združenie Bystrica;
- Karate šport Stará Bystrica;
- Spevácky zbor Mária;
- FS Polianka;

- FS Bugánka;
- Detský spevácky zbor Astérius;
- Starobystrický heligonkári;
- Stolnotenisový klub Stará Bystrica.

Telovýchova a šport

V obci sa nachádza starší športový areál s futbalovým ihriskom, ktoré slúži len na tréning. Súčasťou areálu je aj športová strelnica, ktorá nie je v súčasnej dobe využívaná.

Nový športový areál je už aj s malou krytou tribúnou, so sociálnou budovou (so športovým barom), ale ešte nedobudovanými parkovacími miestami. Ďalšie ihrisko je v areály ZŠ a súčasťou tohto školského areálu je aj telocvičňa.

V časti obce Lány bol vybudovaný športovo-rekreačný areál, ktorého súčasťou je tenisové a viacúčelové ihrisko s umelým trávnikom. Viacúčelové ihrisko slúži na volejbal, basketbal, hádzanú a minifutbal. Súčasťou areálu je aj oddychový altánok a detské ihrisko. Celý areál je oplotený a tiež osvetlený. Tento areál slúži širokej verejnosti.

Súčasťou areálu Centra voľného času a ZŠ pre 1. až 4. ročník je viacúčelové ihrisko s umelým trávnikom, ochrannými mantinelmi a osvetlením. Toto ihrisko slúži žiakom ZŠ a Centru voľného času. V poobedňajších a vo večerných hodinách slúži aj širokej verejnosti.

Cirkevné zariadenia

V obci sa nachádza Rímsko-katolícky kostol zasvätený sv. Michalovi. Obec má zriadený aj Dom smútku pri obecnom cintoríne.

2.5 Výroba a výrobné služby

Hospodárska základňa je typicky vidiecka, orientovaná na remeslá a poľnohospodársku rastlinnú a živočíšnu výrobu. Súčasná výrobná základňa je vzhľadom na veľkosť obce malá. V obci fungujú 3 prevádzky drevovýroby (85 zamestnancov) a taktiež Roľnícke družstvo so svojim mechanizačným zariadením, rastlinou a živočíšnou výrobou (70 zamestnancov).

Štátne lesy, Urbár a Pozemkový spolok drobných vlastníkov lesov spravujú okolo 65% katastrálneho územia obce, ale poskytujú málo pracovných príležitostí.

V obci sú evidovaní aj drobní živnostníci, ale tí nedisponujú väčšími základňami. Ponúkajú práce v profesiách autodopravy, krajčírstva, murárstva, montážnych prác, pilčičtva, maliarstva a zámočníctva. O počte FO a PO za obec pojednáva nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2-3: Fyzické a právnické osoby za obec Stará Bystrica

Fyzické osoby – podnikatelia podľa právnych foriem za obec Stará Bystrica						
<i>Rok</i>	2004	2005	2006	2007	2008	2009
<i>Fyz. osoby - podnikatelia</i>	236	261	290	333	366	379
<i>Živnostníci</i>	216	235	264	316	346	357
<i>Slobodné povolania</i>	3	3	3	3	2	2
<i>Samostatne hospod. roľníci</i>	17	23	23	14	18	20
Právnické osoby za obec Stará Bystrica						
<i>Právnické osoby spolu</i>	27	30	31	31	34	38
<i>Právnické osoby ziskové</i>	13	14	15	16	19	23
<i>Právnické osoby neziskové</i>	14	16	16	15	15	15

Prameň: Štatistický úrad Slovenskej republiky.

Podľa posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 bolo 50 % občanov (1311) ekonomicky aktívnych, čo sa považuje za pozitívne (nevýhodou je, že štatistiky sú neaktuálne, pretože sú z roku 2001).

Tabuľka 2-4: Osoby ekonomicky aktívne v obci (EAO)

Ekonomický aktívne obyvateľstvo	1311
<i>Muži</i>	<i>712</i>
<i>Ženy</i>	<i>599</i>

Prameň: ŠÚ SR. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2001.

S ekonomickou aktivitou úzko súvisí pohyb za prácou. Hospodárska základňa je nízka a preto až 51% ekonomicky aktívnych osôb odchádza za prácou mimo miesta bydliska.

Podľa štatistík obce sa počet nezamestnaných v obci za posledné 3 mesiace pohybuje v rozmedzí 50 až 70 nezamestnaných, čo predstavuje nízku mieru nezamestnanosti v obci (na úrovni 5-6 %).

2.6 Rozpočtová situácia obce

Rozpočet príjmov obce na minulý rok bol vo výške 1490,91 tis. €. Obec s ním dobre hospodárila nakoľko na konci roku bol rozpočet v prebytku 70 tisíc €. Rozpočet na rok 2010 je o 35 tisíc € (čo predstavuje viac ako 1 milión korún), spôsobí to pokles kapitálových príjmov obce. Rozpočet príjmov aj výdavkov obce na rok 2011 by mal byť vyšší ako tento a minuloročný. Príjmy stúpnu, lebo obec by mala obdržať vyššie granty a transfery a výdavky sa zvýšia, lebo obec ich použije na plánovanú realizáciu nových stavieb a zvýšia sa výdavky na školstvo.

Tabuľka 2-5: Rozpočet príjmov a výdavkov obce Stará Bystrica na roky 2009 - 2011 (v tis. €)

Príjmy obce Stará Bystrica v tis. €			
	2009	2010	2011
<i>Bežné príjmy</i>	1405,6	1453,2	1519,72
<i>Kapitálové príjmy</i>	84,64	1,66	1,66
<i>Fin. operácie</i>	0,66	0,83	0,99
Príjmy spolu	1490,91	1455,69	1522,37
Výdaje obce Stará Bystrica v tis. €			
<i>Bežné výdavky</i>	446,19	473,31	537,44
<i>Kapitálové výdavky</i>	241,49	133,07	163,68
<i>Fin. operácie</i>	76,35	78,01	79,67
<i>Výdavky na školstvo</i>	656,58	698,53	741,42
Výdavky spolu	1420,6	1382,92	1522,19

Prameň: Interné doklady OÚ Stará Bystrica.

2.7 Technická infraštruktúra

Obec je celoplošne splynofikovaná, pričom plyn využíva približne 30 % odberateľov.

V obci je vybudovaný verejný vodovod.

Obec nemá vybudovanú ani čistiareň odpadových vôd a ani splaškovú kanalizáciu.

Zásobovanie elektrickej energie je riešené prostredníctvom vonkajšieho vedenia vysokého napätia 22 kV, ktoré odbočujú z kmeňového vedenia. Nízke napätie je v obci zabezpečené prostredníctvom distribučných transformačných staníc.

V obci funguje bezkáblová televízia a obec ma zriadený vlastný vysielací program.

Úroveň Technickej infraštruktúry v obci je priemerná. Dôležitým limitom rozvoja je určite chýbajúca kanalizácia, ale v koncepte územného plánu obce je navrhované plošné vybudovanie splaškovej kanalizačnej siete a po jej vybudovaní sa vyhliadky obce pre ďalší rozvoj určite zlepšia.

2.8 Cestovný ruch a turistické atrakcie

Zbojnícka bašta

Obr.2-2: Zbojnícka bašta

Prameň: OÚ Stará Bystrica

ktorom podľa legendy tancovali víly so zbojníkmi. V zadnej časti objektu je vybudované verejné sociálne zariadenie, ktoré slúži pre obyvateľov, ktorí sa združujú v centre obce.

Zbojnícka bašta je zaujímavou turistickou atrakciou, ktorá bola otvorená v roku 2005. Je to objekt predstavujúci tradičnú architektúru a zároveň slúži ako praktická stavba v centre obce. Vrchná časť slúži ako letná terasa s krbom, predajňou a jednoduchou kuchyňou. Poskytuje jednoduché a rýchle občerstvenie. Dominantou námestia je veža bašty s výhľadom na rínek. Súčasťou bašty je aj „zbojnícky kameň“ z Černatína, na

Slovenský orloj

Obr.2-3: Slovenský orloj

Prameň: OÚ Stará Bystrica

Tento orloj predstavuje najväčšiu drevenú sochu na Slovensku. Ide o najväčšiu drevenú sochu na Slovensku. Komplexná stavba predstavuje sediacu Madonu, Sedembolestnú Pannu Máriu, patrónku Slovenska. Autorom návrhu bol akad. sochár Loviška, ktorý tento návrh stvárnil najskôr v hlinenom modeli. Tento model potom prepracoval architekt Ivan Jarina do výkresovej dokumentácie. Dielo bolo možné

tvarovať v šindľovej konštrukcii iba vďaka 80 dreveným ramenám, ktoré tvoria kostru orloja.

Vo výklenkoch orloja je umiestnených 6 bronzových plastík: knieža Pribina, kráľ Svätopluk, Anton Bernolák, Ľudovít Štúr, Milan Rastislav Štefánik a Andrej Hlinka.

Drapéria je vytvorená zo slovenského kameňa ryolitu, vzniknutého stuhnutím lávy. Vrchná časť drapérie má tvar opony, dolná časť obsahuje kruhové otvory. Do týchto otvorov boli vložené priehľadné tabuľky, ktoré boli vyrobené z jediného slovenského mramoru, zo zlatého ónyxu obsahujúceho zlaté vlasy. Tieto tabuľky sú v noci podsvietené. Vstup do galérie je taktiež z ryolitu.

Rezbár Peter Kuník je autorom siedmich sôch slovenských apoštolov vytesaných z topoľového dreva: sv. Cyril, sv. Metod, sv. Andrej-Svorad, sv. Beňadik, sv. Gorazd, sv. Bystrík a sv. Vojtech.

Obr.2-4: Astroláb orloja

Prameň: OÚ Stará Bystrica

Srdce orloja tvorí tzv. astroláb, teda ciferník

s astronomickými údajmi. Iba vďaka astrolábu možno Slovenský orloj v Starej Bystrici považovať za jediný a prvý orloj na Slovensku, pretože bez astrolábu nie je orloj orlojom. Tento astroláb navrhla a zostrojila pre Slovenský orloj pražská firma SPEL. Nejedná sa o žiadnu kópiu iného orloja, pretože astronomické údaje boli špeciálne navrhnuté len pre zemepisnú polohu Starej Bystrice. Farby na hlavnej doske astrolábu sú dané fázami dňa: čierna symbolizuje noc, červená zasa úsvit, bledomodrá vyjadruje deň-obzor a opäť červená symbolizuje zasa súmrak. Po týchto farebných poliach sa pohybuje ručička

so slnkom a to na základe toho, kde sa slnko reálne nachádza.

Hlavnú dosku astrolábu ešte delia zlaté lemovky, ktoré označujú: rovník, obratník raka, obratník kozorožca a tzv. miestny poludník, ktorý predstavuje úsečku priamky ukazujúcu najvyššiu polohu slnka na oblohe nad Starou Bystricou. To robí z orloja v Starej Bystrici svetový unikát, pretože ako jediný z existujúcich orlojov na celom svete ukazuje tzv. pravý slnečný čas. Zároveň astroláb ukazuje ešte: polohu mesiaca na oblohe, fázy mesiaca a polohu slnka v znamení zverokruhu. Vonkajší okraj tvorí tzv. kalendárna doska tvorená zo 366

dielov, pričom každý deň sa otočí o jeden diel. A niektoré diely na kalendárnej doske sú vyznačené červenou hviezdíčkou, tie symbolizujú významné slovenské sviatky a pamätné dni.

Obr.2-5: Zvony orloja

Do vežičky orloja boli umiestnené 2 zvony, pričom jeden odbíja čas (cimbal) a má názov sv. Juraj. Nesie tento text: „Slovenský orloj Stará Bystrica R. P. 2009. Zvon dal odliat' žilinský župan Ing. Juraj Blanár.“ Druhý zvon tvorí zvukovú kulisu pri promenáde apoštolov, má názov Riečnická Madona a má na sebe symbol Panny Márie z obrazu na hlavnom oltári zachráneného riečnického kostola. Nesie tento text: „Na pamiatku zatopených obcí Riečnica a Harvelka dal odliat' nitriansky biskup Mons. Viliam Judák.“

Prameň: OÚ Stará Bystrica

V priestoroch pod orlojom bolo vytvorené Umelecké informačné centrum. V tomto priestore vznikla malá predajná galéria, v ktorej sa vystavujú diela profesionálnych a neprofesionálnych umelcov. Zároveň tu bude aj predajňa suvenírov a Informačno – turistická kancelária. Taktiež by tu malo byť sprístupnené schodisko, ktoré by návštevníkom umožnilo pozrieť si mechanizmus orloja zo zadnej časti.

Podľa slov starostu obce je hodnota diela je 130.000,-EUR (4 mil. Sk.), pričom sponzori nielen z obce a okolia, ale z celého Slovenska prispeli sumou 3 mil. Sk.

Zdroj: Oficiálna internetová stránka obce.

3 Analýza hlavných faktorov rozvoja a kľúčových disparít obce

K stanoveniu hlavných faktorov rozvoja obce, ale aj kľúčových disparít (problémov) obce som využil SWOT analýzu.

3.1 SWOT analýza

SWOT analýza predstavuje kľúčové východisko pre vypracovanie strategického plánu rozvoja. Tento praktický nástroj slúži na hodnotenie konkrétneho územia, ale aj k hodnoteniu aktivít prebiehajúcich v danom území. To znamená, že poskytuje celkový pohľad na stav obce. Silné a slabé stránky slúžia k popisu pomerov v obci a sú spojené hlavne s minulosťou a prítomnosťou obce. Na druhej strane príležitosti a ohrozenia slúžia k popisu okolitého prostredia a majú spojitosť skôr s budúcnosťou. Na základe tohto sa SWOT analýza delí na analýzu interného prostredia a analýzu externého prostredia. Celkovo slúži SWOT analýza ako podklad k určeniu najprospernejších cieľov, ktoré najlepšie využijú dané predpoklady a kladné rozvojové podnety a zároveň eliminujú problémy či riziká. Ďalej SWOT analýza na základe charakteru pozorovaných javov rozoznáva pozitívne a negatívne faktory. Pozitívnymi faktormi sú silné stránky a príležitosti, ktoré determinujú rozvojové procesy. Negatívnymi faktormi sú slabé stránky a ohrozenia, ktoré naznačujú problémy (disparity).

3.1.1 Analýza interného prostredia

Silné stránky(S):

Strategická poloha obce a podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a športu:

- výhodná geografická poloha na hraniciach s Poľskom;
- potenciál pre rozvoj cezhraničnej spolupráce s Poľskou republikou;
- dobre dopravné zabezpečenie cestnej dopravy - poloha na cestnej spojnici Kysuce - Orava (následne aj spojenie s Českom a Poľskom);
- Zbojnícka bašta, Slovenský orloj a výstavba tradičného rínku predstavujú vhodný základ pre ďalší rozmach cestovného ruchu;
- pokojná vidiecka krajina a prostredie, vhodné na turistiku a rekreáciu;

- vhodné prírodné podmienky pre rozvoj letných a zimných športov (bežecké lyžovanie, horská turistika, jazdectvo na koni, poľovníctvo), ale aj pre moderné odvetvie cestovného ruchu – cykloturistiku;
- vybudované športové ihriská.

Ludia, aktivity, zručnosti:

- aktívna činnosť miestnych združení a spolkov;
- vybudované Centrum voľného času;
- vytvorené kultúrne, spoločenské a športového vyžitia v obci pre dospelých aj mladých;
- ľudová kultúra, udržovanie miestnych tradícií, zvykov a folklóru;
- priaznivá veková štruktúra obyvateľstva;
- intenzívna spolupráca obce so športovým klubom aj so všetkými spolkami.

Miestna ekonomika a služby:

- relatívne dobrá dostupnosť základnej a materskej školy;
- relatívne dobrá dostupnosť ambulantnej zdravotnej starostlivosti;
- dobrá verejná bezpečnosť – policajná stanica;
- dobrá úroveň služieb pre obyvateľstvo;
- realizovaná plynofikácia obce;
- uskutočnená rekonštrukcia budov základnej aj materskej školy, obecného úradu;
- existencia funkčných rozvodov elektrickej energie a pitnej vody;
- budovanie nových bytov pre rodiny;
- veľmi dobré prírodné a klimatické podmienky, hlavne pre živočíšnu výrobu (chov oviec a hovädzieho dobytku), ale aj pre pestovanie niektorých menej náročných poľnohospodárskych plodín;

- zachovaná tradícia poľnohospodárskej výroby;
- schopnosť starostu obce zabezpečiť finančné prostriedky pre rozvoj obce;
- zodpovedný a aktívny prístup miestnej samosprávy.

Životné prostredie:

- vysoká lesnatosť územia a silný potenciál lesného hospodárstva;
- zachovalé prírodné podmienky;
- veľmi nízka miera priemyselného znečistenia životného prostredia;
- relatívne dobrá kvalita vodných tokov;
- odvoz komunálneho i triedeného odpadu zabezpečený;
- žiadne veľké zdroje znečisťovania životného prostredia.

Slabé stránky(W):

Strategická poloha obce a podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a športu:

- slabá cezhraničná spolupráca s Poľskom;
- chýba označenie osád a jednotlivých ciest do osád;
- chýbajúce informačné tabule, označenia turistických trás;
- ubúda poľnohospodárska pôda, pribúdajú neobrábané plochy.

Ludia, aktivity, zručnosti:

- odliv mladých vzdelaných ľudí najmä do zahraničia pre nedostatok pracovných príležitostí;
- nedostatok absolventov vysokoškolského štúdia.

Miestna ekonomika a služby:

- chýba splašková kanalizácia;

- pracovné príležitosti v obci sú založené najmä na sezónnych prácach;
- pomalé tempo tvorby nových pracovných miest;
- vyššia miera nezamestnanosti v zimných mesiacoch;
- nedostatok pracovných príležitostí v obci - nepokrývajú potreby ekonomicky aktívneho obyvateľstva;
- absencia verejne prístupného internetu.

Životné prostredie:

- menej vhodné klimatické podmienky;
- veľká časť lesných porastov postihnutá kôrovcom;
- nevyužívanie bioodpadu.

3.1.2 Analýza externého prostredia

Príležitosti(O):

Strategická poloha obce a podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a športu:

- rozvoj turistiky, cykloturistiky, poľovníctva;
- podpora rozvoja cestovného ruchu;
- vytvorenie cezhraničnej spolupráce;
- využitie vhodných plôch pre rozvoj turistiky;
- podpora propagácie obce nielen v kraji, ale aj na celom Slovensku.

Ludia, aktivity, zručnosti:

- podpora a rozvoj samozamestnávania;
- vytvorenie spolupráce na úrovni obcí;

- podpora a rozvoj celoživotného vzdelávania;
- podpora občianskych združení a spolkov;
- podpora ľudových tradícií a zvykov;
- vybudovanie nového zdravotného strediska;
- podpora príchodu nových obyvateľov do obce.

Miestna ekonomika a služby:

- podpora pre vytváranie nových pracovných miest;
- prilákanie nových investorov;
- rozvoj malého a stredného podnikania;
- podpora budovania športovísk;
- podpora aktivít, ktoré napomáhajú k znižovaniu nezamestnanosti;
- možnosti získania ďalších finančných dotácií z európskych, ale aj z domácich zdrojov;
- vybudovanie hokejovej športovej haly.

Životné prostredie:

- vybudovanie zberného dvoru a triedičky odpadov v obci;
- podpora vzdelania v environmentálnej oblasti;
- podpora výroby energie z odpadového dreva;
- využívanie a podpora obnoviteľných zdrojov energie.

Ohrozenia(T):

Strategická poloha obce a podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a športu:

- strety záujmov podnikateľských subjektov a ochranárov v oblasti cestovného ruchu;

- zanedbanie budovania turistickej infraštruktúry;
- zanedbanie pamiatok a turistických atrakcií.

Ludia, aktivity, zručnosti:

- postupne starnutie obyvateľstva;
- odkázanosť občanov na dochádzanie za prácou na väčšie vzdialenosti;
- odchod mladých ľudí s vyšším vzdelaním a ekonomicky aktívnej zložky obyvateľstva do väčších miest a do zahraničia;
- nedostatok pracovných príležitostí;
- nezáujem občanov o verejné veci a rozvoj obce;
- nezáujem občanov o prácu v kultúrnych a športových spolkoch a združeniach;
- nezáujem mladých o športové aktivity;
- prisťahovanie rómskeho etnika do obce;
- postupný zánik ľudových tradícií a zvykov.

Miestna ekonomika a služby:

- sezóny charakter cestovného ruchu;
- strach občanov začať podnikat';
- riziko zániku poľnohospodárskej činnosti;
- rastúca konkurencia okolitých obcí a miest v súťaži o investície a obyvateľov;
- nerovnomerný územný rozvoj obce – prehlbovanie zaostávania osád;
- nedostatok stavebných pozemkov pre výstavbu bytov alebo ich veľmi vysoké ceny;
- nedostatok financií na realizáciu rozvojových zámerov obce;
- nedostatočná pripravenosť projektov rozvoja obce;

- nevyriešené pozemkové vlastnícke vzťahy.

Životné prostredie:

- znečisťovanie rieky Bystrica, potokov a zdrojov pitnej vody;
- zničenie lesov nadmernou ťažbou;
- znečistenie životného prostredia zvyšovaním emisií;
- riziko zatopenia (v prípade porušenia hrádze);
- nevyužívanie obnoviteľných zdrojov energie;
- nezáujem občanov o ochranu životného prostredia;
- zatajovanie priestupkov voči životnému prostrediu.

3.2 Rozvojové potenciály obce

Na základe popisu sociálno-ekonomickej situácie obce a SWOT analýzy som stanovil tieto potenciály rozvoja obce:

Oblasť - Strategická poloha obce a podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a športu:

- možnosť ďalšieho rozvoja v oblasti cestovného ruchu;
- možnosť rozvoja chatárskej rekreácie a agroturistiky;
- možnosť ďalšieho rozvoja siete obchodov, reštaurácií a ubytovacích zariadení ako podpora cestovného ruchu;
- možnosť ďalšieho rozvoja letných aj zimných športov.

Oblasť - Ľudia, aktivity, zručnosti:

- ľudová kultúra, udržovanie miestnych tradícií, zvykov a folklóru (v blízkosti aj Múzeum kysuckej dediny vo Vychylovke);
- dobrá veková štruktúra obyvateľstva;

- existujúce kultúrne, spoločenské a športové podujatia v obci a možnosť ich ďalšieho rozšírenia.

Oblasť - Miestna ekonomika a služby:

- možnosť ďalšieho rozvoja občianskej vybavenosti a sociálnej infraštruktúry;
- dostatok pracovnej sily;
- existujúce poľnohospodárstvo a chov oviec a hovädzieho dobytku;
- podpora pre vytváranie malých prevádzok a podnikov zameraných hlavne na spracovanie tradičných surovín (výrobky z dreva – ľudový nábytok a šindle, výrobky z prútia, syrové výrobky, výroba suvenírov,...).

Oblasť - Životné prostredie:

- zachovalé prírodné podmienky;
- podpora pre spracovanie biomasy a získavanie alternatívnych zdrojov energie;
- podpora aktivít pre zachovanie kvality životného prostredia.

4 Stratégia rozvoja obce

Táto kapitola je venovaná vytvoreniu stratégie rozvoja obce Stará Bystrica. Mojou snahou bolo stanoviť potenciály rozvoja obce, strategickú víziu, ciele a také opatrenia a projekty, ktoré by zabezpečili rozvoj obce a zároveň by brali do úvahy podmienky obce, ale aj jej potreby.

4.1 Strategická vízia a ciele obce

Strategickú víziu pre obec Stará Bystrica by som stanovil takto: *V období budúcich 10 až 15 rokov by sa obec Stará Bystrica mala stať obcou s dobrým menom v celom Kysuckom regióne, atraktívnou pre návštevníkov a s úplne vybudovanou infraštruktúrou. Zároveň by sa mala stať obcou, ktorá sa bude dynamicky rozvíjať a bude poskytovať vysokú kvalitu života pre svojich občanov a to prostredníctvom vytvárania vhodných podmienok pre bývanie, podnikanie a trávenie voľného času. Obec by mala podporovať zachovanie a oživovanie tradičných hodnôt a charakteru vidieckeho prostredia, aktívne prispievať ku kvalite životného prostredia a vytvoriť podmienky pre pravidelné športové a kultúrne podujatia. A tento zámer by mala dosiahnuť najmä rozvojom cestovného ruchu, vhodným využitím a rozvojom ľudských zdrojov, vytvorením adekvátneho podnikateľského prostredia a rešpektovaním zásad trvalo udržateľného rozvoja. Pričom vedenie obci by malo mať na pamäti, že základom všetkého je práve rozvíjanie spolupráce a komunikácie medzi občanmi a vedením obce.*

Globálny strategický cieľ rozvoja obce Stará Bystrica na ďalších 10 – 15 rokov: *Všestranné oživenie a rozvoj obce, zvýšenie kvality života a ekonomickej prosperity občanov obce.*

4.1.1 Stanovenie cieľov a opatrení pre dané oblasti

Oblasť - Strategická poloha obce a podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a športu

Cieľ: Využitie vhodných podmienok v obci na rozvoj letných aj zimných športov, ale najmä na rozkvet cestovného ruchu ako priority obce.

Opatrenia:

1. Vytvárať vhodné podmienky pre rozvoj športu v obci.

2. Budovať a prispôsobovať infraštruktúru cestovného ruchu.
3. Vytvoriť cykloturistické centrum.
4. Podporovať aktivity v oblasti rekreačného športu budovaním cyklochodníkov.

Oblasť - Ľudia, aktivity, zručnosti

Cieľ: Obec s bohatým spoločenským životom, zachovanými tradíciami a pravidelnými kultúrnymi a športovými aktivitami.

Opatrenia:

1. Podpora ďalšieho rozvoja kultúrnych, spoločenských a športových aktivít.
2. Rozvoj vzdelávacích aktivít.
3. Zabezpečiť intenzívnu komunikáciu medzi občanmi a vedením obce.

Oblasť - Miestna ekonomika a služby

Cieľ: Obec s komplexne vybudovanou infraštruktúrou a so zameraním na ekonomický rast obce, ale aj na rozvoj informačnej spoločnosti, ktorá prispieva k zvýšeniu cestovného ruchu.

Opatrenia:

1. Podpora rôznych foriem podnikania.
2. Rozšírenie príležitostí trhu práce a to hlavne pomocou rozvoju cestovného ruchu.
3. Podpora všestranného rozvoja obce a to dobudovaním občianskej a technickej infraštruktúry.
4. Rozvoj individuálnej a hromadnej bytovej výstavby.
5. Zvyšovanie spoločenského vedomia zabezpečením prístupu k informáciám, celoživotnému vzdelávaniu a informačným technológiam.

Oblasť - Životné prostredie

Cieľ: Obec s kvalitným životným prostredím so zameraním na ochranu a obnovu prírodného prostredia a s občanmi aktívne napomáhajúcimi k splneniu tohto cieľa.

Opatrenia:

1. Spolupráca obce s občanmi na ochrane životného prostredia a zlepšenie ich povedomia o tejto oblasti.
2. Podpora využívania biomasy na energetické zhodnotenie.
3. Opatrenia proti znečisťovaniu životného prostredia.
4. Budovanie systému separovaného zberu.

5 Akčné plány (návrhy a aktivity)

V tejto kapitole sa venujem niektorým konkrétnym akčným plánom (projektom) v jednotlivých oblastiach rozvoja obce.

5.1 *Oblasť - Strategická poloha obce a podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a športu*

Aktivita:

Prekrytá ľadová plocha

Nadväznosť na opatrenie: 1. Vytvárať vhodné podmienky pre rozvoj športu v obci.

Popis aktivity:

Tento projekt navrhujem hlavne preto, že zimné športy sú v tomto regióne veľmi obľúbené. Výnimkou nie sú ani ľadový hokej a korčuľovanie, ale nie sú tu vytvorené žiadne podmienky pre rozvoj týchto športov. Najbližšia krytá hala je až v Žiline, čo predstavuje vzdialenosť 44 km, pričom táto hala je veľmi vyťažená. Mnohí sú ochotní cestovať do Žiliny alebo niektorí dokonca až do Trínca, aby si zahrali hokej. Tým ostatným neostáva nič iné, len sa spoliehať na to, že teplota v zime klesne pod 0° a že zamrzne voda v riekach a potokoch a vytvorí sa ľad pre hokej a korčuľovanie.

V rámci projektu by sa jednalo o výstavbu prekrytej ľadovej plochy so štandardnými rozmermi vrátane šatní a základného sociálneho vybavenia. Bola by to však hala bez hľadiska, ale s plnou technológiou – išlo by o nízko nákladovú a bezpečnú stavbu s chladiacou technológiou najvyššej úrovne.

Do projektu by sa mohli zapojiť aj okolité obce, pričom by sa vytvorilo partnerstvo. Prospech by plynul pre všetky obce napríklad v podobe zaradenia korčuľovania alebo ľadového hokeja do telesnej výchovy.

V prípade veľkého záujmu o hokejový rast deti a mládeže by obec mohla osloviť nejakého trénera, ktorý by sa im naplno venoval.

Možnosti financovania:

- 1) *Vytvorenie strategického partnerstva* – to znamená, že obec Stará Bystrica vytvorí partnerstvo (spoluprácu) s jednou alebo viacerými veľkými obcami, ktoré majú záujem podieľať sa na realizácii tohto projektu. Následne sa združia finančné prostriedky obcí

pre podporu tohto projektu. V tomto prípade by bola vhodná spolupráca s obcou Nová Bystrica.

2) *Z verejných zdrojov (ako doplnková služba cestovného ruchu alebo dotácia od Slovenského zväzu ľadového hokeja)* – pri tejto možnosti financovania štát môže poskytnúť dotáciu až vo výške 100% z investície alebo môže výstavbu financovať len z časti. Je tu potrebný systém spolupráce so štátom, pretože podmienkou štátu je, že obec následne zabezpečí prevádzku tejto haly a zaručí sa, že bude využívaná na účely pre verejnosť a nebude používaná vyslovene len na komerčné účely.

3) *Zo súkromných zdrojov* – táto forma financovania by bola možná, ak obec nájde vhodných investorov, ktorí by zrealizovali tento projekt spolu s obcou.

Predpokladané investičné náklady:

Sú odhadované v rozmedzí: 1490 - 1660 tis. € (45 –50 mil. SK).

Návratnosť vložených investícií:

Predpokladaná cena za prenájom ľadovej plochy - 1 hod.: 50 - 100 € (1500– 3000 SK)

Predpokladaná cena za verejné korčuľovanie – 1 hod.: 0,33 € (10 SK)

Cena bude závisieť od atraktivity dňa a hodiny – asi najlacnejšie cez týždeň doobeda a najdrahšie vo večerných hodinách cez víkend.

Predpokladané ročne náklady na prevádzku haly: 49790 € (1,5 mil. SK)

Predpokladaný denný zisk pri 30% využití haly a priemernej cene 75€: 332 € (10000 SK)

Návratnosť: $332 * 365 = 121180 \text{ €}$ $121180 - 49790 = 71390$

$1490000 : 71390 = 21 \text{ rokov}$

Predpokladaná návratnosť investícií iba pri 30% využití haly za deň a pri priemernej cene 75 € mala byť 21 rokov.

Obdobie realizácie: 2013 – 2015

5.2 Oblasť - Ľudia, aktivity, zručnosti

Aktivita:

Organizovanie minimaratónu

Nadväznosť na opatrenie:

2. Podpora ďalšieho rozvoja kultúrnych, spoločenských a športových aktivít.

Popis aktivity:

Vytvoriť športové podujatie, ktoré by sa konalo každoročne a to aj s medzinárodnou účasťou. Motivovať bežcov finančnou odmenou.

Možnosti financovania:

- 1) *Z verejných zdrojov* – program cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika v rámci aktivity Ľudia ľudom. Jedná sa o poskytnutie 95% finančnej podpory.
- 2) *Zo súkromných zdrojov* – nájsť vhodných sponzorov.
- 3) *Z vlastných zdrojov obce*

Predpokladané investičné náklady:

1610 € (50000 SK)

Ukazovateľ splnenia úlohy:

počet zúčastnených bežcov

Obdobie realizácie:

september / každý rok

Aktivita:

Šachový turnaj pre žiakov

Nadväznosť na opatrenie:

2. Podpora ďalšieho rozvoja kultúrnych, spoločenských a športových aktivít.

Popis aktivity:

Cieľom je podporiť voľnočasové aktivity pre mládež a to aj zo širokého okolia. Vytvoriť turnaj, ktorý by sa konal každoročne. Stanoviť vhodné ceny, ktoré by motivovali, čo najväčší počet detí a mládeže, zúčastniť sa turnaja. Potrebné je zabezpečiť celý program akcie – stanovenie termínu a miesta konania, zabezpečiť propagáciu akcie (internet, tlač a rozhlas).

Možnosti financovania:

1) Zo súkromných zdrojov – nájsť vhodných sponzorov.

2) Z vlastných zdrojov obce

Predpokladané investičné náklady: 322 € (10000 SK)

Ukazovateľ splnenia úlohy: počet zúčastnených žiakov

Obdobie realizácie: marec / každý rok

5.3 Oblasť - Miestna ekonomika a služby

Aktivita: **Výstavba budovy zdravotného strediska**

Nadväznosť na opatrenie: 3. Podpora všestranného rozvoja obce a to dobudovaním občianskej a technickej infraštruktúry.

Popis aktivity:

Cieľom tohto projektu je postaviť novú budovu, do ktorej budú presťahovaní praktický lekár pre dospelých, gynekológ, dvaja zubári, dentálna hygienička a taktiež lekáreň. Dôjde tak k uvoľneniu priestorov v budove pošty, ale aj v budove obecného úradu, ktoré sa môžu využiť na iné účely. Obec by mohla aj rozšíriť poskytovanú zdravotnú starostlivosť o ďalších odborníkov – napríklad o ortopéda, urológa a internistu. V prípade úspešnej realizácie a spokojnosti občanov by obec mohla v budúcnosti rozmyšľať o ďalšom rozšírení poskytovanej zdravotnej starostlivosti.

Aj pri tomto projekte je vhodné pokúsiť sa o spoluprácu so susednými obcami, nakoľko najbližší špecialisti sú v Čadci (20 km) alebo v Kysuckom Novom Meste (27 km).

Možnosti financovania:

U tohto projektu nie je možné čerpať prostriedky z fondov EU (Operačný program zdravotníctvo), pretože projekt nespĺňa požiadavky. Podpora je určená na rekonštrukciu a modernizáciu zariadení ambulantnej zdravotnej starostlivosti, respektíve dostavbu, ale nie na výstavbu nových.

- 1) *Vytvorenie strategického partnerstva* – obec Stará Bystrica vytvorí partnerstvo (spoluprácu) s jednou alebo viacerými okolitými obcami, ktoré majú záujem podieľať sa na realizácii tohto projektu. Následne sa združia finančné prostriedky obcí pre podporu tohto projektu.
- 2) *Zo súkromných zdrojov* – táto forma financovania by bola možná, ak obec nájde vhodných investorov, ktorý by zrealizovali tento projekt spolu s obcou.
- 3) *Úver*

Predpokladané investičné náklady:

Sú odhadované okolo: 643 tis. € (20 mil. SK).

Ukazovateľ splnenia úlohy: počet m² novovybudovanej plochy.

Obdobie realizácie: 2016 – 2018

5.4 Oblasť - Životné prostredie

Aktivita:

Rozšírenie separovaného zberu

Nadväznosť na opatrenie:

4. Budovanie systému separovaného zberu.

Popis aktivity:

Od 1.1.2010 je pre obce povinné zaviesť separovaný zber podľa § 39 ods. 14 zákona o odpadoch (papier, plasty, kovy, sklo, biologicky rozložiteľný odpad), preto projekt nadviaže na už začatý program separovaného zberu, pričom cieľom je podporiť zavedenie nových a zefektívnenie už existujúceho systému separovaného zberu komunálnych odpadov. Projekt by mal zabezpečiť zníženie množstva produkovaného odpadu. Súčasťou projektu bude aj rozmiestnenie zberných kontajnerov na území obce pre jednotlivé druhy druhotných surovín.

Možnosti financovania z verejných zdrojov:

- 1) *OP Životné prostredie* - pomoc vo forme nenávratného finančného príspevku určená pre podnikateľov, obce, mikroregióny, VÚC a orgány štátnej správy. Vybavované budú len žiadosti maximálne do výšky 20 mil. EUR.

Kohézny fond - 85% z celkových oprávnených výdavkov projektu

Štátny rozpočet SR - 10% z celkových oprávnených výdavkov projektu

Potreba financovania z vlastných zdrojov obce:

5% z celkových oprávnených výdavkov projektu

Predpokladané investičné náklady:

96,8 tis. € (3 mil. SK)

Minimálne investície obce – 4840 € (150 tis. SK)

Prínosy vložených investícií:

Prvým prínosom bude environmentálny výsledok, to znamená, že postupne rozšíri proces nakladania s odpadmi v počte druhov, ale aj v rámci druhu. Druhým prínosom bude ekonomický benefit, pretože projekt prinesie vysoké úspory bezúčelne vynaložených peňažných prostriedkov, dôjde k poklesu dopravných nákladov obce v oblasti nakladania s odpadmi. Taktiež dôjde k poklesu objemu zmesového komunálneho odpadu, ktorý sa ukladá na skládku a výsledkom budú aj znížené platby za uloženie na skládke. Celkový prínos pre občana bude viditeľný hlavne v poklese miestneho poplatku za zber, prevoz a zneškodnenie obecného odpadu. A zároveň dôjde v obci k obmedzeniu tvorby čiernych nelegálnych skládok.

Obdobie realizácie: 2010

Aktivita:

Zariadenie na energetické zhodnotenie biomasy

Nadväznosť na opatrenie:

2. Podpora využívania biomasy na energetické zhodnotenie.

Popis aktivity:

Spaľovanie biomasy je moderne a najmä ekologické, pretože predstavuje bezpečné, lacné a environmentálne šetrné vykurovanie. Motiváciu je určite aj nižšia cena pre odberateľov. Energetické využívanie biomasy sa dostáva na Slovensku do popredia a môžu za to rastúce ceny fosílnych palív, plynu a tým aj tepla. Dôvodom môže byť aj plynová kríza, ktorá vznikla na Slovensku minulý rok, ale aj ochrana životného prostredia. Plusom sú určite

aj klesajúce investičné náklady na technológie spaľujúce biomasu. Biomasu delíme podľa spôsobu jej vzniku na 2 skupiny. Prvú skupinu tvorí zvyšková a recyklovaná biomasa: zvyšky po ťažbe dreva v lese (nezužitkovaná hrubina po ťažbe vrátane konárov z prerezávok, prebierok či zvyškov z rúbanísk); technologické zvyšky z drevospracujúceho a papierenského priemyslu; drevné štiepky získavané z pravidelných aktivít (údržby parkov, porastov pri riekach,...); recyklované drevo zo stavebníctva; zvyšky po žatve (slama); organické alebo rastlinné zvyšky zo spracovateľského priemyslu (rastlinné zvyšky ako plevy z obilia). Druhú skupinu tvoria založené plantáže, kde sa pestujú rýchlorastúce dreviny a energetické porasty.

Obec môže využiť kotol na vykurovanie budovy obecného úradu. Ak bude obec spokojná s touto investíciou, neskôr môže zakúpiť ďalší kotol.

Možnosti financovania z verejných zdrojov:

- 1) *Environmentálny fond* – pri tejto možnosti financovania môžu obce získať dotáciu až vo výške 95% z investície.
- 2) *OP konkurencieschopnosť a hospodársky rast (MH SR)* – jedná sa o 60% investičnú podporu pre stredné a východné Slovensko a 50% podporu pre západné Slovensko, kompetentní budú podnikatelia.
- 3) *OP životné prostredie (MŽP SR)* – jedná sa o finančnú podporu pre projekty zamerané na zmenu palivovej základne alebo projekty, ktoré zabezpečia zníženie emisií. Investičná podpora u tohto OP je 60% pre stredné a východné Slovensko a 50% pre západné Slovensko. Opravení pre čerpanie investičnej podpory budú u tohto OP podnikateľské subjekty a aj verejný sektor, ale podstatnou podmienkou je, aby podiel súkromného sektora nebol viac ako 50%.

Potreba minimálneho financovania z vlastných zdrojov obce:

5% z celkových oprávnených výdavkov projektu

Predpokladané investičné náklady:

1 kotol na spaľovanie biomasy – investície vo výške 232 tis. € (7mil. Sk)

Minimálne investície obce – 11620 € (350 tis. SK).

Návratnosť vložených investícií:

Združenie pre poľnohospodársku biomasu uvádza: že 1 m³ zemného plynu je možné nahradiť 2,5 kg biomasy, to znamená že 2,5 kg biomasy má výhrevnosť ako 1 m³ zemného plynu. Náklady na 2,5 kg biomasy predstavujú 0,1€ (3 Sk) atá môže nahradiť 1m³ zemného plynu v cene 0,33 – 0,46 € (10-14 Sk). Podľa združenia je návratnosť investícií predpokladaná v období 4 rokoch.

Obdobie realizácie: 2011 – 2012

Záver

Potreby občanov a celkový rozvoj obce by mali byť predmetom záujmu každého vedenia obce. Preto je veľmi podstatné, aby mala každá obec presne stanovenú dlhodobú stratégiu rozvoja vo forme strategického plánu či PHSR obce. Podľa mňa je však budúci vzostup obce založený na tom, či jej vedenie dokáže posúdiť dopady svojich rozhodnutí na jej ďalší rozvoj a taktiež ako dokáže vedenie obce hospodáriť so svojimi finančnými prostriedkami.

Obec musí dbať na to, aby bol PHSR obce spracovaný v súlade s programovým dokumentom vypracovaným na úrovni vyššieho územného celku a zároveň aj s dokumentom na národnej úrovni. Vedenie obce musí brať do úvahy aj to, že strategický plán rozvoja predstavuje živý dokument. To znamená, že realizácia je striktne sledovaná a zároveň je plán upravovaný a dopĺňovaný podľa potreby. Tak vzniká neprestajný strategický proces, ktorý zabezpečí, že všetky zámery a ciele zostanú seriózne a dôležité a zároveň že budú aj zrealizované.

Mojim úsilím bolo vytvoriť program, ktorý by naznačil určitý trend, ktorým by sa obec mala uberať v najbližších rokoch a to za pomoci občanov a s čo najväčším využívaním štrukturálnych fondov EÚ. Výsledkom mojej snahy je PHSR obce Stará Bystrica, v ktorom som analyzoval dôležité oblasti života obce a následne som vytýčil realistické ciele pre obdobie budúcich 10 rokov. Plánované projekty obec dokáže zrealizovať, pretože disponuje dostatočným potenciálom. A je len na vedení obce a občanov, či a ako tento potenciál využijú na realizáciu projektov. Ak sa im podarí svoj potenciál naplno využiť, je tu predpoklad, že obec získa dobrú povesť v celom Kysuckom regióne a stane sa významným strediskom cestovného ruchu so zameraním na turistiku, cykloturistiku a šport.

Na záver môžem zhodnotiť, že stanovené ciele boli splnené. Vytvoril som PHSR pre obec Stará Bystrica, stanovil som kľúčové oblasti rozvoja obce a v týchto oblastiach som navrhol konkrétne projekty, ktoré budú realizované v praxi.

Zoznam použitej literatúry

a) *Knihy:*

1. BARAN, V. a BAŠOVSKÝ, O. *Geografia sídiel*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 1998. 170 s. ISBN 80-8055-182-0.
2. BĚLOHLÁVEK, F.; KOŠŤAN, P.; ŠULEŘ O. *Management*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006. 724 s. ISBN 80-251-0396-X.
3. DOBRUCKÁ, L. a kol. *Strategický rozvojový plán obce*. 1. vyd. Bratislava: Peter Mačura-PEEM, 2007. 280 s. ISBN 978-80-89197-77-4.
4. DOBRUCKÁ, L.; COPLÁK, J. a kol. *Tvorba strategického rozvojového plánu obce*. 1.vyd. Bratislava: Peter Mačura-PEEM, 2007. 151 s. ISBN 978-80-89197-66-8.
5. EKO GYMNÁZIUM PODĚBRADY. *Řízení obcí I.*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2008. 263 s. ISBN 978-80-86946-76-4.
6. EKO GYMNÁZIUM PODĚBRADY. *Řízení obcí II.*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2008. 263 s. ISBN 978-80-86946-77-1.
7. KOLEKTIV AUTORŮ: *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. 448 stran. ISBN: 80-86473-80-5.
8. MAIER, K. a ČTYROKÝ, J. *Ekonomika územního rozvoje*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000. 144 s. ISBN 80-7169-644-7.
9. MINTZBERG, H.; QUINN, J.B. *Readings in the Strategy process*. 3rd Edition. Upper Saddle River, N. J.: Prentice Hall, 1998. xiii, 429 p. ISBN 0134949641.
10. RUŽIČKA M. *Krajinnoekologické plánovanie - LANDEP I. (Systémový prístup v krajinnej ekológii)*. Bratislava: Edícia BIOSFÉRA, 2000. 120 s. ISBN 80-968030-2-6.
11. ZAMKOVSKÝ J. *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce - význam, štruktúra a základné metodické tézy*. 1.vyd. Poniky: Centrum pre podporu miestneho aktivizmu, 2004. 20 s. ISBN 80-968918-4-7.

b) Časopisy:

12. URBION – Inštitút urbanizmu a územného plánovania, Bratislava. *Urbanita. Časopis o urbanizme a územnom plánovaní, územnom rozvoji a rozvoji miest a o tvorbe krajiny*, 2009, roč.21, č.1, s.64. ISSN 0139-5912.

c) Právne predpisy:

13. Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (pozri § 2, § 2a a § 22).
14. Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (pozri Čl. 64 a 65).
15. Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.
16. Zákon č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike.
17. Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

d) Internetové zdroje:

18. GYMNÁZIUM V KOŠICIACH. *Sídla*. [cit. 2010-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.gymopatke.edu.sk/geografia/sidla.htm>>.
19. COPLÁK J. *Ecocity*. [online]. 2002, aktualizované apríl 2010 [cit. 2010-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.ecocity.szm.com/coplak/>>.
20. EURACTIV. *Nová legislatíva pre eurofondy* [online]. 2009, január, 17. [cit. 2010-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.sk/regionalny-rozvoj/clanok/nova-legislativa-pre-eurofondy-012037>>.
21. EuroKONZULT Slovakia n.o. *Čo to PHSR je?* [online]. 2006 [cit. 2010-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.eurokonzult.sk/index.php?pg=4>>.
22. MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA SR. *Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013* [online]. 2007, november. [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.apa.sk/index.php?navID=132>>.
23. MVRR SR (Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky). *Národný strategický referenčný rámec Slovenskej Republiky na roky 2007-2013*

(*NSRR*) [online]. Bratislava: 2007, jún, 27. [cit. 2010-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.nsrr.sk/narodny-strategicky-referencny-ramec-2007-2013/>>.

24. SITA. *Schválili návrh novely stavebného zákona* [online]. 2010, január, 13. [cit. 2010-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.24hod.sk/schvalili-navrh-novely-stavebneho-zakona-cl100501.html>>.

25. ÚPVS (Ústredný portál verejnej správy) *Zákon o podpore regionálneho rozvoja* [online]. 2008, december, 13. [cit. 2010-02-22]. Dostupné z WWW: <<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=42&NewsID=781>>.

e) Ďalšie zdroje:

26. BALAČIN, J. *Stratégia obce*. Bakalárska práca 2008

27. Dokumenty OÚ Stará Bystrica (vrátane informácií z oficiálnej internetovej stránky)

Zoznam skratiek

CEPA	Centrum pre podporu miestneho aktivizmu
Čl.	Článok
EAFRD/EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo
EFRD/ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
ES	Európske spoločenstvo
ESF	Európsky sociálny fond
EU	Európska únia
FO	Fyzická osoba
FS	Folklórny súbor
ha	hektár
CHKO	Chránená krajinná oblasť
KEP	Krajinno-ekologické plánovanie
KF	Kohézny fond
km	kilometer
m.n.m.	metrov nad morom
MKS	Miestne kultúrne stredisko
MŠ	Materská škola
MŠ SR	Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
MVE	Malá vodná elektrárňa
MVRR SR	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
NSRR	Národný strategický referenčný rámec
OP	Operačný program
OÚ	Obecný úrad
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PP	Priestorové plánovanie
PRSK	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja
REC	Regionálne environmentálne centrum
Sk	Slovenská koruna
SNR	Slovenská národná rada

SP	Strategické plánovanie
SR	Slovenská Republika
sv.	svätý
SŠÚ	Slovenský štatistický úrad
SWOT	<i>Strenght</i> = silné stránky, <i>Weaknesses</i> = slabé stránky, <i>Opportunities</i> = príležitosti, <i>Threats</i> = ohrozenia
ŠF	Štrukturálne fondy
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
tis.	Tisíc
ÚPD	Územnoplánovacia dokumentácia
ÚPN	Územný plán
ÚSES	Územný systém ekologickej stability
VÚC	Vyšší územný celok
Z. z.	Zbierky zákona
ZŠ	Základná škola

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. 4. 2010

.....

jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Nová Bystrica;

U Cádrika, č. d. 819;

02305